

**Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ:
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ**

**της
ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΒΑΙΑΜΟΥ**
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα στο Διεθνές και Ευρωπαϊκό Οικονομικό Δίκαιο (LLM)
Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου
Πάφος, Κύπρος
2016

Υποβληθείσα στη Σχολή Νομικών και Κοινωνικών Επιστημών
σε μερική εκπλήρωση
των απαιτήσεων για την απόκτηση
του Πτυχίου του
LLM

Σελίδα εκ προθέσεως κενή

**Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ:
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ**

Διπλωματική Εργασία

**Επιβλέπων Καθηγητής
Δρ. Γεώργιος Μαρής**

**Κοσμήτορας Σχολής
Καθηγητής Αντώνης Μανιτάκης**

Αφιέρωση

*Στην αγαπημένη μου οικογένεια
χωρίς την υπομονή και συμπαράσταση της οποίας
δεν θα ήταν δυνατή η συγγραφή της παρούσης εργασίας*

Ευχαριστήριο

Θερμές ευχαριστίες οφείλω στον επιβλέποντα καθηγητή της παρούσας εργασίας Δρ. Γεώργιο Μαρή για την συνεχή ενθάρρυνση και συμπαράσταση του καθ' όλη τη διάρκεια της προσπάθειας μου.

Όμως θα ήταν παράλειψη αν δεν εξέφραζα τις ευχαριστίες μου στο σύνολο των διδασκόντων του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Ευρωπαϊκού και Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου του Πανεπιστημίου Νεάπολις για την προσήλωση τους στο Έργο που επιτελούν.

Τέλος επιθυμώ να εκφράσω τον θαυμασμό μου για το υψηλό επίπεδο της κατάρτισης τους.

Έμαθα πολλά και ωφελήθηκα πολύ απ' αυτούς.

Σελίδα εκ προθέσεως κενή

Πίνακας Περιεχομένων
Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ:
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	9
1. Εισαγωγή	9
2. Από την ΕΟΚ στην ΕΕ. Η Ιστορική Διαδρομή της Δημιουργίας της	10
3. Η Ευρώπη Αλλάζει	17
4. Ευρωπαϊκές Κοινότητες και Ευρωπαϊκό Δίκαιο	18
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	 23
1. Εισαγωγή	23
2. Τα Τρία Στάδια Δημιουργίας	24
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η ΓΕΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ	 29
1. Τα Κριτήρια Εισδοχής	29
2. Τα Κριτήρια Αναλυτικά	30
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΣΤΟΧΟΙ - ΩΦΕΛΗΜΑΤΑ	 35
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΤΟ STATUS QUO ΣΗΜΕΡΑ	 41
1. Η Νέα Οικονομική Διακυβέρνηση	41
2. Η Οικονομική Κρίση του 2008	44
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	 47
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	53
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	55

Σελίδα εκ προθέσεως κενή

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

1. Εισαγωγή

Σήμερα μια νέα πολιτική και οικονομική τάξη πραγμάτων επικρατεί στην ευρωπαϊκή ήπειρο με καταλύτη τη δημιουργία και ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) αποτελεί έναν διεθνή οργανισμό, μια οικονομική και πολιτική ένωση είκοσι οκτώ ευρωπαϊκών κρατών. Επομένως αποτελεί μια συσπείρωση κρατών που δημιουργούν καινούρια νομική οντότητα η οποία αποκτά και ξεχωριστή από αυτά νομική βούληση. Ο σκοπός αυτής της συσπείρωσης ήταν η ανασύνταξη της οικονομίας και το τέλος των συγκρούσεων μεταξύ κρατών με επίκεντρο την Ευρώπη.

Η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση θεωρήθηκε ακόμα ένα μέσο για την εμπέδωση της ειρήνης, της ασφάλειας και της συμφιλίωσης μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας.

Όπως θα παρουσιασθεί λεπτομερώς παρακάτω, η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) είναι μία *suī generis* οικονομική και πολιτική ένωση ευρωπαϊκών κρατών η οποία βασίστηκε στην ‘Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση’, που υπεγράφηκε στις 7 Φεβρουαρίου 1992 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993. Η Συνθήκη αυτή είναι γνωστότερη ως Συνθήκη του Μάαστριχτ, αντικατέστησε τις τότε Ευρωπαϊκές Κοινότητες (Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας και βασίστηκε πάνω σ’ αυτές.

Το 1993, η Ένωση αριθμούσε 12 μέλη. Σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια από τις μεγαλύτερες οικονομικές και πολιτικές οντότητες στον κόσμο, με περισσότερους από 520 εκατομμύρια κατοίκους και αντιστοιχεί στο 7,3% περίπου του παγκόσμιου πληθυσμού. Σύμφωνα με στατιστικές του 2014 το ονομαστικό της ΑΕΠ προσεγγίζει περίπου τα 17 τρισεκατομμύρια ευρώ.

Το μεγάλο επίτευγμα της ΕΕ είναι η δημιουργία μιας εσωτερικής αγοράς η οποία προβλέπει κατ’ αρχάς ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Εντός αυτής της εσωτερικής αγοράς ασκείται η κοινή αγροτική και αλιευτική πολιτική, η κοινή εμπορική πολιτική προς τις τρίτες χώρες, όπως επίσης και η περιφερειακή πολιτική για την υποστήριξη των φτωχότερων περιφερειών της. Σημαντική επίσης πολιτική αποτελεί η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας, η οποία προς το παρόν ασκείται σε διακυβερνητικό επίπεδο και θεωρείται ότι είναι ένας από τους πυλώνες διεθνούς σταθερότητας. Στο πλαίσιο της δημιουργίας της ενιαίας εσωτερικής αγοράς η ΕΕ ανέπτυξε

την Οικονομική και Νομισματική Ένωση με την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος, του ευρώ, που έχει πλέον υιοθετηθεί από δεκαεννέα κράτη μέλη μέχρι σήμερα.

Από την ίδρυση της νέες τροποποιητικές συνθήκες έχουν επεκτείνει τις αρμοδιότητές της και σταδιακές διευρύνσεις έχουν αυξήσει τον αριθμό των κρατών-μελών της. Σήμερα, θεωρείται ως η ισχυρότερη ένωση κρατών στην παγκόσμια ιστορία, με επιδιώξεις οικονομικού, πολιτικού, κοινωνικού και πολιτιστικού περιεχομένου. Η ΕΕ αποτελεί το τρέχον στάδιο μιας ανοιχτής διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

2. Από την ΕΟΚ στην ΕΕ - Η Ιστορική Διαδρομή της Δημιουργίας της

Η πορεία της Ευρωπαϊκής ενοποίησης ξεκίνησε με έξι κράτη, τα οποία ως σκαπανείς διάνοιξαν έναν άγνωστο δρόμο. Άλλα Ευρωπαϊκά κράτη δεν ήθελαν και άλλα δεν μπορούσαν να πάρουν μέρος στην ιστορική αυτή πορεία. Κάποια κράτη υποδείκνυαν άλλη πορεία για την Ευρώπη. Κάποια άλλα κράτη παρακολουθούσαν σαν θεατές τις πρώτες κατακτήσεις των πρωτοπόρων και άρχισαν να προσέρχονται στην πορεία, μόνον όταν διαπίστωσαν ότι αυτή ακολουθούσε τον σωστό δρόμο. Τελικά, μετά μισό αιώνα συνεχούς προόδου, όλα τα Ευρωπαϊκά έθνη ακολουθούν ή θέλουν να ακολουθήσουν την κοινή πορεία, έστω και αν μερικά σέρνουν ακόμη τα βήματά τους και επιδιώκουν να ανακόψουν την ταχύτητα των προπορευόμενων.

Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος είχε αφήσει την Ευρώπη διαιρεμένη σε δύο πολύ διαφορετικές ομάδες κρατών. Στην Ανατολική Ευρώπη, η Σοβιετική Ένωση με την εδαφική και πληθυσμιακή υπεροχή της Ρωσίας και με μια ενωτική ιδεολογία που είχε απήχηση σε πάμφτωχους λαούς μπορούσε εύκολα να προσαρτήσει τις γειτονικές της χώρες και να εγκαθιδρύσει φιλικά προς αυτήν καθεστώτα. Επιπλέον μπορούσε να τους προσφέρει μια κάποια ασφάλεια (αν και υπό δικτατορικά καθεστώτα), μια ευρεία αγορά για τις εισαγωγές και εξαγωγές τους (αν και υπό ρωσική δεσποτεία) και μια σχετική εξασφάλιση των βασικών αναγκών των λαών τους, της τροφής και της στέγης. Στη Δυτική Ευρώπη, στη δεκαετία του 50, η ευημερία των λαών δεν ήταν πολύ καλύτερη από εκείνη της Ανατολικής. Μολονότι, στα περισσότερα Δυτικοευρωπαϊκά κράτη οι λαοί ζούσαν υπό δημοκρατικά καθεστώτα και απολάμβαναν πολιτικών δικαιωμάτων και της ελευθερίας του λόγου, η οικονομική κατάσταση της μεγάλης πλειοψηφίας δεν ήταν πολύ καλύτερη από εκείνη των ανατολικών γειτόνων τους. Επιπλέον, τα αδύναμα δημοκρατικά καθεστώτα τους απειλούνταν τόσο από το εξωτερικό - την αλαζονική υπερδύναμη που γινόταν βαθμιαία η Σοβιετική Ένωση - και από το εσωτερικό - τα φιλικά προς αυτήν πολιτικά κόμματα.

Ήταν όμως αυτή η απειλή το βασικό κίνητρο για την Ευρωπαϊκή ενοποίηση; Ασφαλώς, ήταν ένας λόγος για συνεργασία, αλλά όχι ο σπουδαιότερος. Για να αντιμετωπίσουν τη Σοβιετική

απειλή, τα περισσότερα Δυτικοευρωπαϊκά κράτη είχαν ενταχθεί, ήδη από το 1949, στον Οργανισμό του Βορειοατλαντικού Συμφώνου (NATO) και επομένως υπό την Αμερικανική πυρηνική ασπίδα. Αυτή η ασπίδα παρείχε μεγαλύτερη προστασία από εξωτερική απειλή από οποιαδήποτε ενοποίηση των ανεπαρκών στρατευμάτων τους. Αλλά αυτή η ασπίδα δεν μπορούσε να προστατεύσει τα ασθενικά δημοκρατικά καθεστώτα από τις κοινωνικές αναταραχές πληθυσμών που βρίσκονταν κοντά ή και κάτω από το ελάχιστο όριο επιβίωσης. Για να αντιμετωπίσουν αυτή την απειλή, οι αδρανείς οικονομίες αυτών των κρατών έπρεπε να τεθούν σε κίνηση για να απορροφήσουν τους άνεργους και απένταρους πληθυσμούς. Αυτές οι οικονομίες είχαν απομονωθεί ή μια από την άλλη και από τον υπόλοιπο κόσμο με υψηλούς τελωνειακούς και άλλους φραγμούς, οι οποίοι επέτρεπαν σε μερικές ανεπαρκείς κρατικές και ιδιωτικές επιχειρήσεις να επιζούν στην προστατευμένη εσωτερική αγορά, αλλά απέτρεπαν το εξωτερικό εμπόριο και τον ανταγωνισμό και, επομένως, την ανάπτυξη που μπορούσαν να υποκινήσουν. Για να τονωθεί η ανάπτυξη των Δυτικοευρωπαϊκών οικονομιών, έπρεπε να γκρεμιστούν οι μεταξύ τους φραγμοί. Αλλά, και πάλι, το κίνητρο της απελευθέρωσης του εμπορίου δεν ήταν από μόνο του αρκετό για να ενεργοποιήσει την Ευρωπαϊκή ενοποίηση. Χρειάζοταν πολιτική απόφαση να επιδιωχθεί αυτή η απελευθέρωση μέσω της πολυεθνικής ολοκλήρωσης μάλλον παρά μέσω της διακυβερνητικής συνεργασίας. Ο απλός τρόπος για την απελευθέρωση του εμπορίου στην Ευρώπη ήταν η δημιουργία μιας ζώνης ελεύθερων συναλλαγών μέσω διακυβερνητικής συνεργασίας. Αυτή τη μέθοδο υποδείκνυαν ιδίως η Μεγάλη Βρετανία και οι Σκανδιναβικές χώρες. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, η απελευθέρωση του εμπορίου στην Ευρώπη μπορούσε να επισπεύσει και να ξεπεράσει τις διεργασίες που είχαν ξεκινήσει από το 1947 σε διεθνές επίπεδο στα πλαίσια της Γενικής Συμφωνίας περί Δασμών και Εμπορίου (GATT). Θα μπορούσε έτσι να οδηγήσει σε πλήρη εξάλειψη των δασμολογικών εμποδίων, χωρίς εκχωρήσεις εθνικής κυριαρχίας. Παράλληλα, μια ελεύθερη από νομικούς καταναγκασμούς διακυβερνητική συνεργασία για την οικονομική ανάπτυξη μπορούσε να αναπτυχθεί μεταξύ των Δυτικοευρωπαϊκών κρατών και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Οικονομική Συνεργασία. Αυτός είχε ιδρυθεί στις αρχές της δεκαετίας του 50 για να διαχειριστεί το Σχέδιο Μάρσαλ των ΗΠΑ για την ανοικοδόμηση της Ευρώπης και αργότερα εξελίχθηκε στον σημερινό Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), ο οποίος περιλαμβάνει τις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες, τις ΗΠΑ, άλλες αγγλοσαξονικές χώρες και την Ιαπωνία.

Αλλά ορισμένοι πολιτικοί των χωρών της ηπείρου, οι οποίες είχαν καταστραφεί από τους μεταξύ τους πολέμους, ήθελαν να προχωρήσουν πέραν της απελευθέρωσης του εμπορίου. Ήθελαν να ενώσουν τόσο στενά τις οικονομίες τους ώστε να καταστήσουν αδύνατο ένα νέο εμφύλιο πόλεμο στην Ευρώπη. Ήθελαν να δοκιμάσουν μια μέθοδο που θα συνδύαζε την

απελευθέρωση του εμπορίου με την οικονομική ολοκλήρωση. Όπως το υποδηλώνει η λέξη ολοκλήρωση, ήθελαν να συνενώσουν τις χωριστές οικονομίες τους σε ένα σύνολο. Η πολυεθνική ολοκλήρωση ήταν εκείνο τον καιρό μια επαναστατική και ριψοκίνδυνη επιχείρηση. Ήταν επαναστατική, γιατί αντέβαινε στην καθιερωμένη έννοια του κράτους-έθνους και της εθνικής κυριαρχίας που πήγαζε από αυτό. Ήταν μια ριψοκίνδυνη επιχείρηση, γιατί απαιτούσε την εγκαθίδρυση υπερεθνικών εξουσιών που θα κατίσχυαν των εθνικών εξουσιών με άγνωστες συνέπειες. Όμως, υποσχόταν να μετατρέψει τους πρώην αντιπάλους σε συνεταίρους και επιπλέον να καταστήσει αμετάκλητη την εταιρική σχέση τους. Έξι κράτη δέχτηκαν το τεράστιο στοίχημα: η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Ολλανδία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο. Αλλά δεν ήθελαν να ριψοκινδυνεύσουν το σύνολο των οικονομιών τους σε αυτό το στοίχημα. Αποφάσισαν να ξεκινήσουν την επιχείρηση από τους τομείς του άνθρακα και του χάλυβα.

Η επιλογή των βιομηχανιών του άνθρακα και του χάλυβα δεν ήταν τυχαία. Αυτές οι βιομηχανίες ήταν, κατά τη δεκαετία του 50, ο πυρήνας των βιομηχανιών των αρχικών κρατών μελών. Συμμετέχοντας σε ένα σχέδιο, το οποίο θα έλεγχε τις πολεμικές της βιομηχανίες, η Γερμανία θα εγγυόταν, όχι μόνο με λόγια αλλά με έργα, ότι είχε εγκαταλείψει για πάντα την επιδίωξη επέκτασης του «ζωτικού χώρου» της. Επιπλέον, αν η οικονομική ολοκλήρωση επιτυγχανόταν σε αυτούς τους πολύ προστατευμένους τομείς, θα μπορούσε να επιτευχθεί και σε άλλους τομείς.

Επομένως, οι τομείς του άνθρακα και του χάλυβα επιλέγηκαν σαν υπόδειγμα της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης τόσο για οικονομικούς όσο και για πολιτικούς λόγους.

Αυτή, με λίγα λόγια, ήταν η λαμπρή ιδέα του Jean Monnet, εμπνευσμένη από τις οικονομικές και πολιτικές δραστηριότητές του με τους Συμμάχους κατά τη διάρκεια του πολέμου. Διακηρύχθηκε από τον Υπουργό των Εξωτερικών της Γαλλίας, Robert Schuman, στις 9 Μαΐου 1950, ιστορική ημερομηνία για την Ευρωπαϊκή ενοποίηση. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακος και Χάλυβος (ΕΚΑΧ) θα ήταν η πρώτη πραγματοποίηση. Η γαλλική ιδέα υιοθετήθηκε αμέσως από τον Γερμανό Καγκελάριο, Konrad Adenauer, και από τους πρωθυπουργούς της Ιταλίας, του Βελγίου, της Ολλανδίας και του Λουξεμβούργου. Μόλις ένα χρόνο μετά τη διακήρυξη του Schuman, οι ιδρυτικοί πατέρες είχαν συμφωνήσει τις λεπτομέρειες αυτού του πρωτότυπου σχεδίου και μπόρεσαν να υπογράψουν τη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακος και Χάλυβος, στο Παρίσι στις 18 Απριλίου 1951. Τα θεσμικά όργανα που ιδρύθηκαν τότε - η Ανώτατη Αρχή (η οποία συγχωνεύθηκε το 1967 με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή), το Συμβούλιο των Υπουργών, η Ευρωπαϊκή Συνέλευση (η οποία εξελίχθηκε σε Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο) και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο - υπάρχουν ακόμη σήμερα, με αυξημένες βέβαια αρμοδιότητες.

Η στερεότητα των οργάνων αποδεικνύει την καλή σχεδίαση του αρχικού εγχειρήματος.

Πράγματι, τα πρώτα κιόλας χρόνια λειτουργίας της δασμολογικής ένωσης του άνθρακα και του χάλυβα έδειξαν ότι το μοντέλο της ΕΚΑΧ ήταν επιτυχές και μπορούσε να επεκταθεί σε όλους τους οικονομικούς τομείς. Ήδη τον Ιούνιο του 1955, οι υπουργοί εξωτερικών των «Έξι» εξέτασαν τη δυνατότητα δημιουργίας κοινής αγοράς για όλα τα προϊόντα καθώς και τη δημιουργία μιας ειδικής κοινότητας για την πυρηνική ενέργεια. Σύντομες διαπραγματεύσεις υπό την προεδρία του Βέλγου υπουργού εξωτερικών, Paul Henri Spaak ολοκληρώθηκαν τον Απρίλιο του 1956 και στις 25 Μαρτίου 1957 οι Έξι ήταν σε θέση να υπογράψουν πάνω στον λόφο του Καπιτωλίου της Ρώμης τις Συνθήκες που ίδρυναν την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ).

Το Ηνωμένο Βασίλειο πρότεινε τότε στους Έξι τη δημιουργία μιας ευρείας ζώνης ελεύθερων συναλλαγών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και των άλλων ευρωπαϊκών κρατών μελών του ΟΟΣΑ, αλλά οι συζητήσεις εγκαταλείφθηκαν το φθινόπωρο του 1958 λόγω βασικών διαφωνιών μεταξύ της Γαλλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Η διάσταση μεταξύ κρατών που ήθελαν να προχωρήσουν στην *οικονομική ολοκλήρωση* και εκείνων που προτιμούσαν τη *διακυβερνητική συνεργασία για την απελευθέρωση του εμπορίου* συγκεκριμενοποιήθηκε το 1959 με τη δημιουργία της *Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ)*, στην οποία προσχώρησαν το Ηνωμένο Βασίλειο, η Νορβηγία, η Σουηδία, η Δανία, η Αυστρία, η Πορτογαλία, η Ισλανδία, η Ελβετία, και αργότερα η Φινλανδία.

Εντυπωσιασμένη πάντως από τις πρώτες επιτυχίες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η βρετανική κυβέρνηση δεν άργησε να αναθεωρήσει τη θέση της πάνω στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Είχε αρχίσει να καταλαβαίνει ότι το Ηνωμένο Βασίλειο δεν θα μπορούσε να διατηρήσει έναν ηγετικό ρόλο στην Ευρώπη και στον κόσμο βασιζόμενο στη διακυβερνητική συνεργασία της ΕΖΕΣ. Αυτό ήταν που το έκανε να υποβάλει επίσημα την υποψηφιότητά του, τον Αύγουστο του 1961, για να γίνει πλήρες μέλος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η υποβολή υποψηφιότητας από το Ηνωμένο Βασίλειο ακολουθήθηκε από δύο άλλα μέλη της ΕΖΕΣ, τη Δανία και τη Νορβηγία, καθώς και από την ανεξάρτητη Ιρλανδία.

Η ένταξη αυτών των χωρών προσέκρουσε από την αρχή στην αντίθεση του προέδρου της Γαλλικής Δημοκρατίας, στρατηγού Ντε Γκώλ, ο οποίος ήταν πολύ επιφυλακτικός για τις προθέσεις της Μεγάλης Βρετανίας και μέσα στη μέση των διαπραγματεύσεων, το 1963, δήλωσε ότι δεν ήθελε να τις συνεχίσει. Η δεύτερη βρετανική αίτηση ένταξης, η οποία ακολουθήθηκε επίσης από την Ιρλανδία, τη Δανία και τη ΝΝορβηγία, δεν εξετάστηκε στα σοβαρά για πολύ καιρό, λόγω των δισταγμών της Γαλλίας. Το θέμα της ένταξης αυτών των χωρών άρχισε να εξετάζεται σοβαρά μόνον μετά την παραίτηση του στρατηγού Ντε Γκώλ, τον Απρίλιο του 1969. Μετά από δύσκολες διαπραγματεύσεις, οι Συνθήκες ένταξης υπογράφηκαν στις 22 Ιανουαρίου 1972. Η ένταξη του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιρλανδίας

και της Δανίας έγινε πράγματι την 1η Ιανουαρίου 1973, μετά από την επικύρωση των Συνθηκών από τα εθνικά κοινοβούλια. Η Νορβηγία δεν εντάχθηκε τελικά στην Κοινότητα, γιατί 53,49% του νορβηγικού λαού αντιτάχθηκε με δημοψήφισμα στην ένταξη. Τα μέλη της ΕΟΚ αυξήθηκαν έτσι σε εννέα, ενώ τα μέλη της ΕΖΕΣ μειώθηκαν σε έξι.

Μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας στην Ελλάδα, την Πορτογαλία και την Ισπανία, οι χώρες αυτές υπέβαλαν, η πρώτη το 1975 και οι δύο άλλες το 1977, αίτηση ένταξης στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Οι χώρες αυτές προτίμησαν έτσι να συμμετάσχουν στο πρωτότυπο και επομένως ριψοκίνδυνο εγχείρημα της ΕΟΚ παρά στο σίγουρο αλλά περιορισμένο καταφύγιο της ΕΖΕΣ. Θεώρησαν ότι η πολυεθνική ολοκλήρωση μπορούσε, όχι μόνο να ενισχύσει την οικονομική τους ανάπτυξη, αλλά και να στερεώσει τα αδύναμα δημοκρατικά καθεστώτα τους, εφόσον απαιτούσε την καλή λειτουργία δημοκρατικών θεσμών στα συμμετέχοντα κράτη. Η Ελλάδα εντάχθηκε την 1η Ιανουαρίου 1981, η Ισπανία και η Πορτογαλία, την 1η Ιανουαρίου 1986. Έτσι, για ένα μικρό διάστημα, η ΕΟΚ ήταν γνωστή ως ‘οι Δώδεκα’.

Με την υπογραφή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης, τον Ιούνιο του 1987, τα δώδεκα κράτη μέλη της ΕΟΚ αποφάσισαν να ολοκληρώσουν την εσωτερική αγορά τους μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1992. Ένα χρόνο πριν από αυτή την ημερομηνία, το Δεκέμβριο του 1991, αποφάσισαν, στην Ολανδική πόλη *Μάαστριχτ*, να αναπτύξουν μέσα στην ενιαία αγορά μια *οικονομική και νομισματική ένωση*, μια συνεργασία για τις εσωτερικές και τις δικαστικές υποθέσεις και μια κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, μετατρέποντας έτσι την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα σε **Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ)**, περιλαμβάνουσα μια αναμορφωμένη Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΚ).

Η Ευρώπη των Δώδεκα έγινε η Ευρώπη των Δεκαπέντε, από την 1η Ιανουαρίου 1995, με την ένταξη της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας, ενώ ο Νορβηγικός λαός ψήφισε εκ νέου κατά της ένταξης στην Ένωση, με πλειοψηφία 52,8%. Τα τρία νέα κράτη στάθμισαν τα οικονομικά πλεονεκτήματα της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης έναντι του πολιτικού μειονεκτήματος της απώλειας ορισμένων κυριαρχικών δικαιωμάτων και αποφάσισαν να πάρουν το τρένο της ολοκλήρωσης παρά το κόστος του εισιτηρίου. Τα εναπομείναντα κράτη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (εκτός από την Ελβετία), δηλαδή η Νορβηγία, η Ισλανδία και το Λιχτενστάιν υπέγραψαν με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα τη Συνθήκη για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ), η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1994, δημιουργώντας μια μεγάλη ζώνη ελευθέρων συναλλαγών που εφαρμόζει πολλές κοινές πολιτικές της ΕΚ/ΕΕ. Η πολιτική ηγεσία της Ελβετίας είχε διαπραγματευτεί τη συμμετοχή στον ΕΟΧ, αλλά δεν μπόρεσε να επικυρώσει τη Συνθήκη λόγω αρνητικού δημοψηφίσματος. Είχε επίσης αντιμετωπίσει σοβαρά το ενδεχόμενο συμμετοχής στην

ΕΚ/ΕΕ, αλλά το είχε εγκαταλείψει προ της αρνητικής στάσης της κοινής γνώμης, καθοδηγούμενης από εθνικιστικά ΜΜΕ.

Μετά την πτώση του Σιδηρού Παραπετάσματος το 1989, η μια μετά την άλλη οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης ζήτησαν συμμετοχή στην ΕΕ, επιλέγοντας έτσι σαφώς την πολυεθνική ολοκλήρωση έναντι της διακυβερνητικής συνεργασίας μέσα στην ΕΖΕΣ. Η επιλογή τους οδηγήθηκε τόσο από προσδοκίες ταχύτερης οικονομικής ανάπτυξης όσο και από λόγους αυξημένης πολιτικής σταθερότητας μέσα σε μια Ένωση δημοκρατικών κρατών. Η ΕΕ ενθάρρυνε την αίτησή τους με πολιτικά και οικονομικά μέσα και ξεκίνησε διαπραγματεύσεις με την Πολωνία, την Ουγγαρία, τη Τσεχία, τη Σλοβακία, τη Σλοβενία, την Εσθονία, τη Λετονία, τη Λιθουανία καθώς και με την Κύπρο και τη Μάλτα. Μετά από την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων, αυτές οι δέκα χώρες υπέγραψαν τη Συνθήκη ένταξής τους στην Αθήνα στις 16 Απριλίου 2003 και έγιναν πλήρη μέλη της ΕΚ/ΕΕ την 1η Μαΐου 2004. Η Βουλγαρία και η Ρουμανία προσχώρησαν στην ΕΕ την 1η Ιανουαρίου 2007.

Τον Δεκέμβριο 2004, η ΕΕ δέχτηκε να αρχίσει διαπραγματεύσεις με την Κροατία και τη Τουρκία. Στις 9 Δεκεμβρίου 2011, οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων της ΕΕ υπέγραψαν τη Συνθήκη ένταξης, η οποία επέτρεψε στην Κροατία να γίνει το 28ο κράτος μέλος την 1η Ιουλίου 2013. Όταν η οικονομική και πολιτική κατάστασή τους το επιτρέψει, όλα τα Βαλκανικά κράτη αναμένεται να ζητήσουν την ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Συμπερασματικά, οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες θεμελιώθηκαν σε μια ιδρυτική συνθήκη το 1951. Η συνθήκη αυτή έχει μορφή καταστατικού χάρτη και επιτελεί ως προς τα μέλη της συνταγματική λειτουργία (εσωτερικό δίκαιο της κοινότητας, εσωτερική νομική οντότητα). Έως την δημιουργία της Συνθήκης του Μάαστριχτ (1992) μεσολαβούν άλλοι τέσσερες διεθνείς οργανισμοί.

1. Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα - ΕΚΑΧ (1951). Υπογράφηκε μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, με σκοπό την εξασφάλιση της ειρήνης και της ευημερίας για τους λαούς της Ευρώπης. Αντικείμενο είχε την οικονομική ανάπτυξη του τομέα παραγωγής και εμπορίας άνθρακα και χάλυβα αλλά και τη βελτίωση της απασχόλησης και την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου των απασχολούμενων σε αυτούς τους κλάδους.
2. Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα - ΕΟΚ (1957), η οποία έχει μετονομαστεί μετά τη συνθήκη του Μάαστριχτ σε Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και καταλαμβάνει ουσιαστικά σήμερα όλο το οικονομικό φάσμα στο πλαίσιο της κοινότητας.

3. Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας - ΕΚΑΕ (1957), η οποία έχει ως αντικείμενο την ίδρυση και την ανάπτυξη πυρηνικών βιομηχανιών αφενός, την άνοδο του βιοτικού επιπέδου μέσα από την προσφυγή σε αυτής της μορφής την ενέργεια αφετέρου.
4. Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992) - ιδρυτική συνθήκη, η οποία προχωρά πέρα από την οικονομία στηριζόμενη σε δομές παλαιές, παραδοσιακές.

Πρόκειται για μια νέα δημιουργία, μια νέα έννομη τάξη, δηλαδή ένα νέο νομικό μόρφωμα που αντιδιαστέλλεται ως προς το είδος της εσωτερικής έννομης τάξης υπερισχύοντας αυτής. Η Κοινότητα γεννήθηκε το 1960. Όμως, η ιδέα συνασπισμού της Ευρώπης έχει τις ρίζες της στον 6^ο αιώνα (με τη μορφή της πρότασης να δημιουργηθούν συμμαχίες, ακολουθεί μετά η προσπάθεια της δημιουργίας σχήματος ρωμαϊκής αυτοκρατορίας (πάπας) και μετά ακολουθούν διάφορες ρομαντικές προσπάθειες από τους φιλοσόφους της εποχής εκείνης που δεν οδηγούν στο τελικό αποτέλεσμα. Όμως μετά τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο ακολουθεί η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η περιπλοκότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης έγκειται στο ότι υπεριδρύεται των τριών προηγούμενων ευρωπαϊκών κοινοτήτων συγκεφαλαιώνοντας αυτές και προσθέτοντας και το δικό της στοιχείο ιδρύοντας, έτσι, μια ξεχωριστή νομική οντότητα (φαινόμενο της υπερίδρυσης).

Η Ε.Ε. αποτελείται από τρεις πυλώνες.

1. Πολιτικές της Ε.Κ. και της ΕΚΑΕ ,
2. Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), και
3. Αστυνομική και δικαστική συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων

«Η υπό την τρέχουσα ονομασία της Ευρωπαϊκή Ένωση (και υπό την μελλοντική ενδεχομένως Ένωση) είναι, ως γνωστόν, προϊόν εθελοντικών επιλογών υπό επί μέρους κυριάρχων Κρατών, μακράν διαθέσεων επιβολής αναγκαστικών «συνενώσεων» ή «ομαδοποιήσεων».

Το «εθελοντικό» όμως τους πράγματος, (ανεξαρτήτως των κινήτρων τα οποία το «έχουν παράγει»), δεν αναιρεί την ανάγκη θέσπισης ειδικότερων κανόνων οργάνωσης και λειτουργίας του όλου εγχειρήματος του ευρωπαϊκού οικοδομήματος.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως μία νέα έννομη τάξη, υιοθέτησε ένα δικό της σύστημα ούτως ώστε διαμέσου αυτού να μπορέσει να ρυθμίσει ακόμα και να προστατεύσει τα κράτη μέλη και παράλληλα να ρυθμίσει και την δική της σύσταση και λειτουργία. Το δικαιοσύνη σύστημα εξ ανάγκης, είναι ιδιάζον καθότι εναρμονισμένο και βασιζόμενο στην πολλαπλότητα πολιτικών

ζητημάτων κουλτούρας, νοοτροπίας, νομοθεσιών, γεωγραφικών διαφορών περιβάλλει όλα τα πεδία του δικαίου ένεκα των ποικίλων θεμάτων τα οποία πρέπει να ρυθμίσει. Η πιο καθοριστική του ιδιομορφία εντοπίζεται στη ύπαρξη μιας κοινοτικής δικαιοπαραγωγικής διαδικασίας και στην εγκαθίδρυση μιας κοινοτικής δικαιοδοτικής λειτουργίας .

Το πολυσχιδές του πράγματος προκαλεί πλήθος προβλημάτων σύνταξης, κωδικοποίησης, ερμηνείας, ορθής εφαρμογής, αναθεώρησης αυτών των κανόνων, λαμβανομένων υπόψη των πολιτικών ιδιαιτεροτήτων των συνιστωσών παραμέτρων της νομικής οντότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εθνολογικών, γλωσσικών, πολιτιστικών, κ.ά.)

3. Η Ευρώπη αλλάζει

Η Ευρώπη αλλάζει με ταχείς ρυθμούς. Στα πενήντα περίπου χρόνια ζωής της, η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση (Ενιαία Αγορά – Ευρωπαϊκή Ένωση) έχει γίνει ένα υπερβολικά περίπλοκο σύστημα το οποίο βασίζεται στα δημοκρατικά συστήματα και στην αρχή της ελεύθερης συνεργασίας. Έχουν αναπτυχθεί κοινές αξίες και κοινωνικά πρότυπα.¹ Είδαμε ότι από την 1^η Ιανουαρίου του 2002 άρχισε σε δώδεκα ευρωπαϊκές χώρες η σταδιακή αντικατάσταση του εθνικού τους νομίσματος με το ευρώ και σύντομα ακολούθησαν και άλλες ώστε σήμερα η Ομάδα της Ευρωζώνης να αριθμεί δεκαεννέα χώρες. Όλες αυτές λοιπόν απεφάσισαν να εγκαταλείψουν κάθε έννοια εθνικής κυριαρχίας στο νομισματικό πεδίο.

Αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Με την ΕΕ οι χώρες της Ευρώπης που συμμετέχουν έμαθαν πρώτον, πώς να εκχωρούν μέρος της εθνικής τους κυριαρχίας σε υπερεθνικούς θεσμούς αλλά και, δεύτερον, πώς να συνδιαχειρίζονται τις καπιταλιστικές τους οικονομίες. Καθώς τα ζητήματα εσωτερικής ασφάλειας και διαφύλαξης συνόρων καθίστανται ολοένα και περισσότερο σοβαρά, η αστυνομία και οι αρχές ασφαλείας (δηλ. ο ακρογωνιαίος λίθος του παλιού εθνικού κράτους) άρχισαν να εφαρμόζουν την αμοιβαία αναγνώριση και την ίση ανάληψη υποχρεώσεων. Όλα αυτά μπορεί να οδηγήσουν στην διεθνή συνεργασία και ολοκλήρωση. Έχουμε μια βαθμιαία κατάργηση συνόρων η οποία υπαγορεύεται από μια νέα πολιτική και οικονομική τάξη πραγμάτων, στο πλαίσιο της οποίας η εθνική κυριαρχία δεν αντιμετωπίζεται πλέον ως απόλυτη αξία.² Το ερώτημα επομένως που σήμερα επικρατεί είναι: ‘περισσότερες ή λιγότερες εξουσίες στην Ευρωπαϊκή ένωση’; Πολλοί θεωρούν το ερώτημα αυτό παραπλανητικό, άλλοι πάλι το θεωρούν ενδιαφέρον και αξιοπρόσεκτο. Οι περισσότεροι

¹ Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι ‘δεν είναι ίσως τυχαίο ότι η ολοκλήρωση επιχειρήθηκε και ευδοκίμησε σε μια περιοχή του κόσμου όπου υπάρχει μακρά παράδοση αναφοράς στο δημόσιο συμφέρον, σε αντιδιαστολή με τον ατομισμό και όπου η λέξη κυβέρνηση δεν έχει εξ ορισμού αρνητικό περιεχόμενο’ (Τσούκαλης, 2004)

² Ο Τσούκαλης (2004) θεωρεί ότι οι διεργασίες αυτές επεκτείνονται βαθμιαία στο σύνολο της Ευρώπης , ιδιαίτερα μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης. Κατ’ αυτόν ‘... σήμερα δεν είναι λίγες οι πτυχές της καθημερινότητας του ευρωπαϊκού πολίτη που εξαρτώνται από αποφάσεις που λαμβάνονται εκτός εθνικών συνόρων’ (σελ. 17).

όμως πιστεύουν ότι η συνεχιζόμενη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων στους Ευρωπαϊκούς θεσμούς πρέπει να μειωθεί ή και να σταματήσει εντελώς.

Όμως το θέμα που τίθεται είναι η διάκριση μεταξύ τυπικής και ουσιαστικής αυτονομίας. Το ζήτημα όμως; Αυτό δεν είναι θεωρητικό ή δεν άπτεται μόνον της υψηλής πολιτικής. Σήμερα οι αγορές και το διεθνές περιβάλλον περιορίζουν σημαντικά την δυνατότητα των εθνικών κυβερνήσεων να ασκήσουν ανεξάρτητη πολιτική. Τούτο μπορεί να διαπιστωθεί στην περίπτωση της μακροοικονομικής πολιτικής: Στην Ευρώπη διαπιστώνεται έλλειψη θεσμικού πολιτικού οργάνου που να έχει την ευθύνη της μακροοικονομικής πολιτικής. Και επομένως τούτο επηρεάζει αρνητικά την χρηματοοικονομική σταθερότητα και αυτή με τη σειρά της την αξιοπιστία του Ευρώ. Και όλα αυτά μπορούν να οδηγήσουν σε νομισματικές κρίσεις και οικονομικές υφέσεις παρόμοιες με αυτήν που ξέσπασε από το 2009 και μετά.

Σίγουρα επομένως, η ΕΕ βρίσκεται σε μια φάση που προκαλεί προβληματισμό ως προς δύο καίρια και σημαντικά ζητήματα: πρώτον, η επικράτηση του ευρώ και δεύτερον, η προσχώρηση νέων μελών ή, όπως λέγεται στην κοινοτική γλώσσα, η ευρωπαϊκή διεύρυνση. Αλλά και αυτό το δεύτερο ερώτημα δεν είναι απαλλαγμένο αμφιβολιών: Αύξηση του αριθμού των μελών στην ΕΕ, αυτό που συνήθως ονομάζουμε διεύρυνση, ή δημιουργία περισσότερων θεσμών και οργάνων, αυτό που συνήθως ονομάζουμε εμβάθυνση. Όλα αυτά λοιπόν τα ζητήματα απαιτούν επιλογές, οι οποίες πρέπει να σταθμίσουν ιδεολογίες, γεγονότα, συμμαχίες, ιστορικές καταβολές, συνήθειες, κ.α. που διαφορούν απόψεις, στάσεις και ενέργειες. Και όλα αυτά πρέπει να τείνουν στην αποτελεσματικότητα, σταθερότητα και κοινωνική δικαιοσύνη.

4. Ευρωπαϊκές Κοινότητες και Ευρωπαϊκό Δίκαιο

Με δεδομένο το στοιχείο, ότι οι αρχικές τρεις Κοινότητες (ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, ΕΚΑΕ) και η μετέπειτα Ε.Ε., εδράζονται σε σειρά αξιών (όπως εκείνες των θεμελιωδών ελευθεριών, της αλληλεγγύης, των θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων κ.ά.), πρέπει να θεωρηθεί ως αναγκαίο παρεπόμενο, ότι αυτά τα διεθνή μορφώματα, επεδίωκαν και επιδιώκουν την υλοποίηση των ιδρυτικών (και μεταγενέστερων) στόχων και σκοπών τους μόνον μέσω κανόνων δικαίου και όχι μέσω μηχανισμών ισχύος και βίαιης επιβολής.

Εάν δε, πέραν του ως άνω συστήματος αξιών, ληφθεί υπόψιν ότι οι τρεις Κοινότητες και η Ε.Ε., είναι «προϊόντα» ελεύθερης επιλογής των ενδιαφερόμενων μερών υπό καθεστώς ειρήνης, μακρά «βιαιών άνωθεν επιταγών» και μακράν πολεμικών συγκρούσεων, τότε η ανάγκη για ένα ίδιο και «αδιάζον» σύστημα κανόνων δικαίου, το οποίο θα διέπει την εν γένει λειτουργία τους, καθίσταται ως κατεπείγουσα και επιβεβλημένη. Ως εκ τούτου οι κανόνες δικαίου οι οποίοι αποτελούν το δικαιοκτικό σύστημα της ΕΕ οριοθετούν τους στόχους της.

Στο ‘Πρωτογενές’ Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο ανήκουν οι ιδρυτικές συνθήκες της σημερινής ΕΕ όπως αυτές στην διαδρομή του χρόνου συμπληρώθηκαν και τροποποιήθηκαν. Το πρωτογενές δίκαιο συγκροτείται υπό την έννοια αυτή από κλασσικές πολυμερείς συμβάσεις του διεθνούς Δικαίου που έχουν συναφθεί μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ ως υποκείμενων του διεθνούς δικαίου. Το Πρωτογενές Δίκαιο δημιούργησε με τις ιδρυτικές συνθήκες την ΕΕ και προσδιορίζει μεταξύ άλλων τις εξουσίες της ΕΕ τις σχέσεις της προς τα κράτη –μέλη την στάση της έναντι των κρατών τον τρόπο συγκρότησης και εργασίας των ενοριακών οργανισμών και διακρίνεται σε γραπτό πρώτο γένος Δίκαιο σε άγραφο. Ως γραπτό πρωτογενές δίκαιο χαρακτηρίζεται σύνολο των ιδρυτικών συνθηκών καθώς και οι συνθήκες διεθνούς δικαίου που τις έχουν τροποποιήσει.³

Το άγραφο πρωτογενές έθιμο αναφέρεται σε άγραφους κανόνες δικαίου αφενός στο έθιμο και στις γενικές αρχές του δικαίου. Το έθιμο σήμερα έχει σε μεγάλο βαθμό ατονήσει αν και αναγνωρίζεται η δημιουργία εθίμου το οποίο κατά κανόνα πηγάζει από την συμπεριφορά των θεσμικών οργάνων ή των κρατών μελών και λειτουργεί παράλληλα και συμπληρωματικά με το κείμενο των Συνθηκών χωρίς να είναι σε θέση να τις παραμερίσει. Οι γενικές αρχές του δικαίου κατέχουν εξαιρετική θέση στην διαμόρφωση των συνταγματικών χαρακτηριστικών της ΕΕ, και αντλούνται από το εθνικό δίκαιο αλλά λαμβάνουν την τελική μορφή τους μετά, κυρίως από επεξεργασία, από το δικαστήριο της Ευρώπης. Εξισώνονται προς τους κανόνες του πρωτογενούς δικαίου και μπορούν να αποτελέσουν μέτρο κρίσης της νομιμότητας των κανόνων του δευτερογενούς δικαίου και να οδηγήσουν σε ακύρωση τυχόν επίμαχης πράξης εάν αυτές έχουν παραβιαστεί. Είναι δε κοινές στα δίκαια των κρατών –μελών θεμελιώνοντας την ευθύνη της ΕΕ για ζημιές που υφίστανται ιδιώτες από πράξεις ή παραλείψεις θεσμικών της οργάνων.

Εκτός από το πρωτοφανές δίκαιο της ΕΕ υπάρχει και το Παράγωγο ή δευτερογενές δίκαιο της Ε.Ε. που αποτελείται από τους κανόνες δικαίου τους οποίους εκδίδουν τα όργανα της ΕΕ

³ Είναι τα εξής κείμενα, (πα-
ρατιθέμενα κατά χρονολογική σειρά):

Η Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), 1951 ,
Η Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ), 1957. ,
Η Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ), 1957,
Η Σύμβαση τροποποίησης διατάξεων του προϋπολογισμού και η Σύμβαση συγχώνευσης, 1979,
Η Συνθήκη και η Πράξη προσχώρησης της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, 1972,
Η Συνθήκη και η Πράξη προσχώρησης της Ελλάδας, 1979,
Η Συνθήκη για την Γροιλανδία, 1984,
Η Συνθήκη και η Πράξη προσχώρησης της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, 1985 ,
Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, 1986,
Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, 1992 ,
Η Συνθήκη και η Πράξη προσχώρησης της Αυστρίας, της Φιλανδίας και της Σουηδίας, 1995 ,
Η Συνθήκη του Άμστερνταμ, 1997, η Συνθήκη της Νίκαιας, 2001,
Η Συνθήκη της Λισσαβόνας ή Μεταρρυθμιστική Συνθήκη, 2007,
Η Συμφωνία «Ένωση για την Μεσόγειο», 2008.
Οι Πράξεις των Μονίμων Αντιπροσώπων των Κυβερνήσεων των Κρατών Μελών ως Μελών του Συμβουλίου
κ.ά.

και περιέχονται κυρίως σε κανονισμούς σε οδηγίες και προς κράτη μέλη απευθυνόμενες αποφάσεις καθώς και σε γενικές αρχές του δικαίου. Αντιθέτως τα νομοθετήματα των κρατών μελών προς εκτέλεση ή εφαρμογή των κανόνων δικαίου της δεν αποτελούν ευρωπαϊκό αλλά εθνικό δίκαιο. Ως σπουδαιότερη πηγή του δευτερογενούς ευρωπαϊκού δικαίου αναφέρεται ο κανονισμός ο οποίος έχει γενική ισχύ και είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος, έχει δε γενική ισχύ καθολική δεσμευτικότητα άμεση ισχύ.

Τυπική ιεράρχηση υπάρχει μόνο μεταξύ πρωτογενούς και δευτερογενούς ευρωπαϊκού δικαίου. Το Δίκαιο της Ένωσης εφαρμόζεται στις περιπτώσεις εκείνες, κατά τις οποίες είναι απαραίτητη η ενιαία ρύθμιση θεμάτων εντός της Ένωσης. Είναι αυτονόητο, ότι όταν δεν υπάρχει ανάγκη τέτοιας μεταρρύθμισης, τα επί μέρους Κράτη Μέλη ρυθμίζουν συναφή θέματα «αυτοτελώς».

Η προσχώρηση μιας χώρας στην ΕΕ είναι μια περίπλοκη διαδικασία που απαιτεί χρόνο. Οι αιτούσες χώρες πρέπει να πληρούν τους όρους προσχώρησης και να εφαρμόσουν τους κανόνες της ΕΕ σε όλους τους τομείς. Κάθε χώρα που πληροί τους όρους προσχώρησης μπορεί να υποβάλει αίτηση. Οι όροι αυτοί είναι γνωστοί ως "κριτήρια της Κοπεγχάγης" και περιλαμβάνουν την οικονομία της ελεύθερης αγοράς, το σταθερό δημοκρατικό πολίτευμα και το κράτος δικαίου, καθώς και την αποδοχή του συνόλου της νομοθεσίας της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του ευρώ. Κάθε χώρα που επιθυμεί να προσχωρήσει στην ΕΕ υποβάλλει σχετική αίτηση στο Συμβούλιο, το οποίο ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αξιολογήσει κατά πόσο η αιτούσα χώρα πληροί τα κριτήρια της Κοπεγχάγης. Εάν η γνώμη της Επιτροπής είναι θετική, το Συμβούλιο πρέπει στη συνέχεια να εκδώσει εντολή για τη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων. Με την έκδοση της εντολής αυτής, ξεκινούν επίσημα οι διαπραγματεύσεις ανά θεματικό τομέα.

Λόγω του τεράστιου αριθμού των κανόνων της ΕΕ που κάθε υποψήφια χώρα πρέπει να ενσωματώσει στο εθνικό της δίκαιο, χρειάζεται χρόνος για την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων. Οι υποψήφιες χώρες λαμβάνουν οικονομική, διοικητική και τεχνική στήριξη κατά τη διάρκεια της προ ενταξιακής περιόδου .

Το κάθε κράτος μέλος έχει την δική του ανεξάρτητη νομική οντότητα .έχει το δικό του δίκαιο σύστημα τους δικούς του νόμους και κανόνες και υπάρχει, ενεργεί και εξελίσσεται μέσω αυτών. Το δίκαιο των κρατών μελών μπορεί να περιλαμβάνει τόσο δίκαιο σε εθνικό επίπεδο (ή εθνικό δίκαιο, που ισχύει σε όλη την επικράτεια ενός συγκεκριμένου κράτους μέλους) όσο και νόμους που εφαρμόζονται μόνο σε μία συγκεκριμένη περιοχή, περιφέρεια ή πόλη.

Τα κράτη μέλη δημοσιεύουν το δίκαιό τους στην επίσημη γλώσσα ή τις επίσημες γλώσσες τους. Το δίκαιο αυτό είναι νομικά δεσμευτικό μόνο σε αυτή τη γλώσσα ή γλώσσες. Για λόγους ενημέρωσης, ενδέχεται ορισμένες πράξεις δικαίου των κρατών μελών να διατίθενται επίσης σε μία ή περισσότερες άλλες γλώσσες πέραν της επίσημης γλώσσας (ή των επισήμων γλωσσών).

Σελίδα εκ προθέσεως κενή

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

1. Εισαγωγή

Ορόσημα στην ιστορία της ζώνης του ευρώ αποτελούν μεταξύ άλλων η εισαγωγή του νέου κοινού νομίσματος και η σταδιακή υιοθέτησή του από 19 χώρες, καθώς και η ίδρυση ενός θεσμικού οργάνου της ΕΕ για τη διαχείριση του ευρώ, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Όπως προαναφέρθηκε, τον Ιούνιο του 1988 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε τον στόχο της σταδιακής υλοποίησης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) και ανέθεσε σε επιτροπή⁴, υπό την προεδρία του Jacques Delors, τότε Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, να μελετήσει και να προτείνει συγκεκριμένα στάδια που θα οδηγούσαν στην εν λόγω ένωση.

Αποτέλεσμα των εργασιών της επιτροπής ήταν η «Έκθεση Delors», η οποία έθετε την αναγκαιότητα μεταβίβασης εξουσιών σε κοινοτικό επίπεδο και περιέγραφε τις αναγκαίες θεσμικές αλλαγές για την επίτευξη του στόχου. Ο τελικός στόχος περιγραφόταν με σαφήνεια: πλήρης απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων, αντικατάσταση των εθνικών νομισμάτων από ενιαίο Ευρωπαϊκό νόμισμα και η άσκηση κεντρικής νομισματικής πολιτικής. Δεν προέβλεπε όμως κανένα θεσμικό όργανο για την άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής, η οποία και παραμένει αποκλειστική αρμοδιότητα

των εθνικών κυβερνήσεων. Υπήρξε όμως πρόβλεψη για αντιμετώπιση του λεγόμενου ‘υπερβολικού ελλείμματος’.⁵ Προέβλεπε σύστημα δεσμευτικών κανόνων που αφορούσαν το μέγεθος και τη χρηματοδότηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων των χωρών μελών που θα υιοθετούσαν το κοινό νόμισμα (επικουρικότητα σε συνδυασμό με περιορισμούς της δημοσιονομικής αυτονομίας σε εθνικό επίπεδο). Η ΟΝΕ θεωρήθηκε πολιτικό ζήτημα μεγάλης σημασίας που ήγγιζε ζητήματα εθνικής κυριαρχίας. Σύμφωνα με την διεθνή

⁴ Η επιτροπή απαρτιζόταν από τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών της τότε Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ), τον Alexander Lamfalussy, ο οποίος κατείχε εκείνη την περίοδο τη θέση του γενικού διευθυντή της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών, τον Niels Thygesen, καθηγητή Οικονομικών στη Δανία, και τον Miguel Boyer, τότε πρόεδρο της Banco Exterior de España.

⁵ Όριο 3% του ΑΕΠ για το δημοσιονομικό έλλειμμα και 60% του ΑΕΠ για το συσσωρευμένο δημόσιο χρέος.

βιβλιογραφία, οι διαπραγματεύσεις για την ONE έδιναν το προβάδισμα στην ... υψηλή πολιτική.⁶

2. Τα τρία στάδια δημιουργίας

Σύμφωνα με την «Έκθεση Delors», η οικονομική και νομισματική ένωση (ONE) θα έπρεπε να επιτευχθεί σε τρία ξεχωριστά, αλλά εξελικτικά στάδια.

Το Πρώτο Στάδιο της ONE (κατάργηση όλων των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων)

Με βάση την Έκθεση αυτή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε τον Ιούνιο του 1989 ότι το πρώτο στάδιο υλοποίησης της οικονομικής και νομισματικής ένωσης θα ξεκινούσε την 1η Ιουλίου 1990, ημερομηνία κατά την οποία καταργήθηκαν κατ' αρχήν όλοι οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων ανάμεσα στα οκτώ κράτη μέλη.

Επιτροπή των Διοικητών

Πρόσθετες αρμοδιότητες εκχωρήθηκαν στην Επιτροπή των Διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, η οποία, από τη σύστασή της τον Μάιο του 1964, είχε διαδραματίσει ολοένα σημαντικότερο ρόλο στη νομισματική συνεργασία. Αυτές οι αρμοδιότητες καθορίστηκαν με απόφαση του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 1990 και αφορούσαν, μεταξύ άλλων, τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων και την προώθηση του συντονισμού στον τομέα της νομισματικής πολιτικής των κρατών μελών, με στόχο την επίτευξη της σταθερότητας των τιμών.

Επειδή το διαθέσιμο χρονικό διάστημα ήταν σχετικά σύντομο και τα καθήκοντα που έπρεπε να αναληφθούν πολύπλοκα, η Επιτροπή των Διοικητών ανέλαβε και τις προπαρασκευαστικές εργασίες για το Τρίτο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ONE). Πρώτα έπρεπε να εντοπιστούν όλα τα θέματα που έπρεπε να τεθούν υπό εξέταση σε αρχικό στάδιο, να θεσπιστεί ένα πρόγραμμα εργασίας έως τα τέλη του 1993 και να προσδιοριστούν καταλλήλως τα καθήκοντα που θα αναλάμβαναν οι υπάρχουσες υποεπιτροπές και ομάδες εργασίας οι οποίες είχαν συσταθεί για τον σκοπό αυτόν.

Νομική προετοιμασία

Για την υλοποίηση του Δεύτερου και του Τρίτου Σταδίου ήταν απαραίτητη η αναθεώρηση της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Συνθήκη της Ρώμης), προκειμένου να θεσπιστεί η απαραίτητη θεσμική δομή. Για τον σκοπό αυτόν

⁶ Βλ. Τσοούκαλης, 1998. 'Στα τέλη της δεκαετίας του '80, το ΕΝΣ ήταν ιδιαίτερα σταθερό ... θεωρήθηκε λοιπόν σκόπιμο να υπάρξει πολιτική δέσμευση για το επόμενο στάδιο της ολοκλήρωσης όσο οι συνθήκες εξακολουθούσαν να παραμένουν ευνοϊκές.' (σελ.248).

συγκλήθηκε Διακυβερνητική Διάσκεψη για την ONE, η οποία πραγματοποιήθηκε το 1991 παράλληλα με τη Διακυβερνητική Διάσκεψη για την πολιτική ένωση.

Οι διαπραγματεύσεις κατέληξαν στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 1991 και υπεγράφη στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992. Ωστόσο, εξαιτίας καθυστερήσεων στη διαδικασία κύρωσης, η Συνθήκη (η οποία τροποποίησε τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, μετονομάζοντάς την σε Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και εισήγαγε, μεταξύ άλλων, το Πρωτόκολλο για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και το Πρωτόκολλο για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος) τέθηκε τελικά σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993.

Το Δεύτερο Στάδιο της ONE (Ίδρυση του ENI και της ΕΚΤ)

Η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ENI) την 1η Ιανουαρίου 1994 σηματοδότησε την έναρξη του Δεύτερου Σταδίου της ONE και, κατά συνέπεια, τη διάλυση της Επιτροπής των Διοικητών. Το ENI αποτέλεσε ένα μεταβατικό στάδιο, το οποίο αντανakλούσε επίσης την κατάσταση της νομισματικής ολοκλήρωσης στο εσωτερικό της Κοινότητας. Το ENI δεν έφερε καμία ευθύνη για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού αυτή αποτελούσε αποκλειστικό δικαίωμα των εθνικών αρχών. Επιπλέον, δεν είχε καμία αρμοδιότητα παρέμβασης στις αγορές συναλλάγματος.

Τα δύο κύρια καθήκοντα του ENI ήταν:

- να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών και τον συντονισμό των νομισματικών πολιτικών, και
- να αναλάβει τις αναγκαίες προετοιμασίες για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), για την άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και για τη δημιουργία ενιαίου νομίσματος στο Τρίτο Στάδιο.

Για τον σκοπό αυτόν, το ENI αποτέλεσε ένα βήμα διαβουλεύσεων, καθώς και ανταλλαγής απόψεων και πληροφοριών για θέματα πολιτικής. Επιπλέον, προσδιόρισε το κανονιστικό, οργανωτικό και υλικοτεχνικό πλαίσιο που χρειαζόταν το ΕΣΚΤ για την άσκηση των καθηκόντων του κατά το Τρίτο Στάδιο.

Το Τρίτο Στάδιο της ONE (Αμετάκλητος καθορισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών)

Το τρίτο και τελικό στάδιο της ONE ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου 1999 με τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων των 11 κρατών μελών που συμμετείχαν αρχικά στη Νομισματική Ένωση και με την άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής υπό την ευθύνη της ΕΚΤ.

Τα συμμετέχοντα κράτη μέλη έγιναν 12 με την είσοδο της Ελλάδας στο Τρίτο Στάδιο της ONE την 1η Ιανουαρίου 2001. Η Σλοβενία έγινε το δέκατο τρίτο μέλος της ζώνης του ευρώ την 1η Ιανουαρίου 2007. Ακολούθησαν η Κύπρος και η Μάλτα έναν χρόνο μετά, η Σλοβακία την 1η Ιανουαρίου 2009, η Εσθονία την 1η Ιανουαρίου 2011, η Λεττονία την 1η Ιανουαρίου 2014 και η Λιθουανία την 1η Ιανουαρίου 2015. Οι κεντρικές τράπεζες των χωρών που εντάχθηκαν στη ζώνη του ευρώ έγιναν αυτομάτως –από την ημέρα της ένταξης– μέλη του Ευρωσυστήματος.

Εξετάζοντας συνολικά την λειτουργία της ΕΕ μπορεί να παρατηρηθεί ότι για μεν τη νομισματική πολιτική υπάρχει μια συγκεντρωτική άσκηση εξουσίας, ενώ για την δημοσιονομική/φορολογική πολιτική υπερέχει συνήθως η εθνική διάσταση αναφορικά με τη κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ Ευρωπαϊκών και εθνικών αρχών (Τσούκαλης, 1998, σελ. 251 και 2004, σελ. 42, κ.επ.). Ακόμα μια φορά λοιπόν τα νομισματικά ζητήματα βρέθηκαν στο επίκεντρο της Ευρωπαϊκής υψηλής πολιτικής και η νομισματική ένωση ταυτίστηκε με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Οι συζητήσεις αφορούσαν κυρίως το θεσμικό πλαίσιο της ONE, αλλά γενικότερα το χαρακτήρα και τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου μέχρι την τελική φάση.

Βεβαίως ο οικονομικός σχεδιασμός αποτελεί πάντοτε σημαντικό πολιτικό ζήτημα της εγχώριας πολιτικής πραγματικότητας και η εμπλοκή της ΕΕ σ' αυτόν δημιουργεί εμπλοκές και επηρεάζει τις δραστηριότητες της δημόσιας διακυβέρνησης.

Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ συμμετέχουν σε αυτό που αποκαλούμε ONE και σε μια κοινή αγορά, γνωστή ως ενιαία αγορά. Συντονίζουν όλα τις οικονομικές πολιτικές τους για τη στήριξη των στόχων της ONE.

Πολλές χώρες της ΕΕ είναι ήδη πιο προχωρημένες από πλευράς ολοκλήρωσης και έχουν συνεπώς υιοθετήσει το ευρώ. Οι χώρες αυτές συγκροτούν τη ζώνη του ευρώ και, μαζί με το ενιαίο νόμισμα, έχουν ενιαία νομισματική πολιτική που ασκείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Οι χώρες εκείνες της ΕΕ που δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ διατηρούν το νόμισμά τους και ασκούν τις νομισματικές τους πολιτικές.

Υπάρχουν δύο βασικοί λόγοι για τους οποίους ορισμένες χώρες δεν χρησιμοποιούν το ευρώ: είτε γιατί αποφάσισαν μέσω της *‘ρήτρας εξαίρεσης’* της συνθήκης του Μάαστριχτ να μην συμμετέχουν στο τρίτο στάδιο της ONE, που αφορά την υιοθέτηση του ευρώ (Δανία, Ηνωμένο Βασίλειο), είτε γιατί απαραίτητη προϋπόθεση για την υιοθέτηση του ευρώ είναι η εκπλήρωση των κριτηρίων σύγκλισης.

Τα Κράτη Μέλη Σήμερα ... (αλφαβητικά)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελείται σήμερα από 28 κράτη μέλη.

Η Ένωση απέκτησε το σημερινό της μέγεθος των **28 κρατών μελών** με την προσχώρηση της Κροατίας την 1η Ιουλίου 2013.

1. Αυστρία – έτος προσχώρησης 1995
2. Βέλγιο – έτος προσχώρησης 1952
3. Βουλγαρία – έτος προσχώρησης 2007
4. Γαλλία – έτος προσχώρησης 1952
5. Γερμανία – έτος προσχώρησης 1952
6. Δανία – έτος προσχώρησης 1973
7. Ελλάδα – έτος προσχώρησης 1981
8. Εσθονία – έτος προσχώρησης 2004
9. Ηνωμένο Βασίλειο – έτος προσχώρησης 1973
10. Ιρλανδία – έτος προσχώρησης 1973
11. Ισπανία – έτος προσχώρησης 1986
12. Ιταλία – έτος προσχώρησης 1952
13. Κάτω Χώρες – έτος προσχώρησης 1952
14. Κροατία – έτος προσχώρησης 2013
15. Κύπρος – έτος προσχώρησης 2004
16. Λετονία – έτος προσχώρησης 2004
17. Λιθουανία – έτος προσχώρησης 2004
18. Λουξεμβούργο – έτος προσχώρησης 1952
19. Μάλτα – έτος προσχώρησης 2004
20. Ουγγαρία – έτος προσχώρησης 2004
21. Πολωνία – έτος προσχώρησης 2004
22. Πορτογαλία – έτος προσχώρησης 1986
23. Ρουμανία – έτος προσχώρησης 2007
24. Σλοβακία – έτος προσχώρησης 2004
25. Σλοβενία – έτος προσχώρησης 2004
26. Σουηδία – έτος προσχώρησης 1995
27. Τσέχικη Δημοκρατία – έτος προσχώρησης 2004
28. Φιλανδία – έτος προσχώρησης 1995

... από τα οποία τα παρακάτω χρησιμοποιούν το ευρώ:

- Αυστρία
- Βέλγιο
- Γαλλία
- Γερμανία
- Ελλάδα
- Εσθονία
- Ιρλανδία
- Ισπανία
- Ιταλία
- Κύπρος
- Λεττονία
- Λιθουανία
- Λουξεμβούργο
- Μάλτα
- Κάτω Χώρες
- Πορτογαλία
- Σλοβακία
- Σλοβενία
- Φινλανδία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΓΕΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

1. Τα κριτήρια εισδοχής

Αναφέρθηκε παραπάνω ότι η ΕΕ υπήρξε η μετενσάρκωση/μετεξέλιξη των τριών παλαιότερων Κοινοτήτων (ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, ΕΚΑΕ). Αυτή όμως η διαδικασία δημιούργησε ένα μórφωμα περισσότερο ώριμο και με πολύ ουσιαστικότερο περιεχόμενο που βασίστηκε όμως κυρίως στην νομισματική ένωση. Πέραν αυτού, το γεγονός της συμμετοχής περισσότερων μελών σ' αυτόν τον καθιστά ένα πολύ σημαντικό περιφερειακό οργανισμό. Και τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι τα κριτήρια για την ένταξη των χωρών στην τελική φάση της ΟΝΕ, όπως προδιαγράφησαν από την Συνθήκη του Μάαστριχτ, είναι πολύ σαφεί και αναλυτικά⁷, αφορούν δε αποκλειστικά νομισματικά μεγέθη και σχετίζονται με τον πληθωρισμό, τα χρηματοοικονομικά, την συναλλαγματική ισοτιμία και την βιωσιμότητα της σύγκλισης.

Πιο αναλυτικά τα κριτήρια προβλέπουν:

1. Για τον πληθωρισμό

Δεν μπορεί να υπερβαίνει περισσότερο από 1,5% τον πληθωρισμό των τριών κρατών μελών με την καλύτερη επίδοση.

2. Για τα χρηματοοικονομικά

Το έλλειμμα του προϋπολογισμού δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ και το συσσωρευμένο χρέος το 60% του ΑΕΠ

3. Για την σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία

Το νόμισμα κάθε χώρας να βρίσκεται σε 'φυσιολογικά' περιθώρια διακύμανσης μέσα στον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ) κατά τα δύο τουλάχιστον τελευταία χρόνια, χωρίς να έχει υποτιμηθεί ή να έχει δεχθεί ισχυρές πιέσεις από τις διεθνείς αγορές.

4. Για την βιωσιμότητα σύγκλισης

Το μέσο ονομαστικό επιτόκιο των μακροπρόθεσμων κρατικών ομολόγων δεν θα πρέπει να υπερβαίνει περισσότερα από το 2% το αντίστοιχο επιτόκιο στις τρεις χώρες μέλη με τις καλύτερες επιδόσεις σ' αυτόν τον τομέα.

⁷ Πολλοί ισχυρίζονται ότι τα κριτήρια εισδοχής στην νομισματική ένωση όπως περιγράφονται από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ είναι υπερβολικά λεπτομερή, σε αντίθεση με τα άλλα σημεία της συνθήκης, όπου η διατύπωση είναι είναι πιο ευέλικτη και λιγότερο ακριβής. Χαρακτηριστικό δείγμα κοινοτικού συμβιβασμού, λένε.

2. Τα Κριτήρια Αναλυτικά

Στη συνέχεια θα προσεγγισθούν ορισμένες από τις περισσότερες σημαντικές λειτουργίες της ΕΕ μέσα από τα άρθρα της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνθήκη του Μαστριχτ), ώστε να κατανοηθούν καλύτερα τα κριτήρια εισδοχής.

1. Η εξέλιξη των τιμών

Οι διατάξεις της Συνθήκης

- Σύμφωνα με το άρθρο 140 παράγραφος 1 πρώτη περίπτωση της Συνθήκης απαιτείται: "επίτευξη υψηλού βαθμού σταθερότητας τιμών· αυτό καταδεικνύεται από ένα ποσοστό πληθωρισμού του κράτους αυτού που προσεγγίζει το αντίστοιχο ποσοστό των τριών, το πολύ, κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών".
- Το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου (αριθ.13) σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που αναφέρονται στο άρθρο 140 παράγραφος 1 της Συνθήκης ορίζει τα εξής: "Το κριτήριο της σταθερότητας των τιμών, που αναφέρεται στο άρθρο 140, παράγραφος 1, πρώτη περίπτωση της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σημαίνει ότι ένα κράτος μέλος έχει σταθερές επιδόσεις στο θέμα των τιμών και μέσο ποσοστό πληθωρισμού, καταγεγραμμένο επί ένα έτος πριν από τον έλεγχο, που δεν υπερβαίνει εκείνο των τριών, το πολύ, κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών, περισσότερο από 1½ ποσοστιαία μονάδα. Ο πληθωρισμός υπολογίζεται βάσει του δείκτη τιμών καταναλωτή (ΔΤΚ) ή σε συγκρίσιμη βάση, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές των εθνικών ορισμών."

Εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης

- Όσον αφορά το "μέσο ποσοστό πληθωρισμού, καταγεγραμμένο επί ένα έτος πριν από τον έλεγχο", το ποσοστό πληθωρισμού υπολογίζεται με βάση τη μεταβολή του τελευταίου διαθέσιμου δωδεκάμηνου μέσου όρου του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) σε σύγκριση με τον προηγούμενο δωδεκάμηνο μέσο όρο.
- Η έννοια των "τριών, το πολύ, κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών" που χρησιμοποιείται για να προσδιοριστεί η τιμή αναφοράς εφαρμόζεται με βάση το μη σταθμικό αριθμητικό μέσο ποσοστό πληθωρισμού των τριών χωρών με τα χαμηλότερα ποσοστά πληθωρισμού, εκτός εάν υπάρχουν ακραίες περιπτώσεις. Η εξέλιξη των τιμών σε μια χώρα είναι δυνατόν να κριθεί ότι αποτελεί ακραία περίπτωση εάν το ποσοστό πληθωρισμού της χώρας είναι σημαντικά χαμηλότερο

από το ποσοστό πληθωρισμού άλλων κρατών μελών εξαιτίας της συσσώρευσης παραγόντων που αφορούν τη συγκεκριμένη χώρα⁸

2. Οι Δημοσιονομικές Εξελίξεις

Οι διατάξεις της Συνθήκης

- Σύμφωνα με το άρθρο 140 παράγραφος 1 δεύτερη περίπτωση της Συνθήκης απαιτείται: “σταθερότητα των δημόσιων οικονομικών· αυτό καταδεικνύεται από την επίτευξη δημοσιονομικής κατάστασης χωρίς υπερβολικό δημοσιονομικό έλλειμμα, κατά την έννοια του άρθρου 126 παράγραφος 6”.
- Το άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου (αριθ.13) σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που αναφέρονται στο άρθρο 140 παράγραφος 1 της Συνθήκης ορίζει ότι αυτό το κριτήριο: "σημαίνει ότι τη στιγμή της εξέτασης δεν έχει ληφθεί απόφαση του Συμβουλίου, για το κράτος μέλος, όπως αναφέρεται στο άρθρο 126, παράγραφος 6, της εν λόγω Συνθήκης, όσον αφορά την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος".

3. Η διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος

Οι διατάξεις της Συνθήκης

Το άρθρο 126 περιγράφει τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος. Σύμφωνα με το άρθρο 126 παράγραφος 2 και παράγραφος 3, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντάσσει έκθεση εάν ένα κράτος μέλος δεν εκπληρώνει τους όρους περί δημοσιονομικής πειθαρχίας, ειδικότερα εάν:

ο λόγος του προβλεπόμενου ή υφιστάμενου δημοσιονομικού ελλείμματος προς το ΑΕΠ υπερβαίνει μια τιμή αναφοράς (που σύμφωνα με το Πρωτόκολλο σχετικά με τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος ορίζεται σε 3% του ΑΕΠ), εκτός εάν:

1. είτε ο λόγος αυτός έχει σημειώσει ουσιαστική και συνεχή πτώση και έχει φθάσει σε επίπεδο παραπλήσιο της τιμής αναφοράς, είτε, εναλλακτικά,
2. η υπέρβαση της τιμής αναφοράς είναι απλώς έκτακτη και προσωρινή και ο λόγος παραμένει κοντά στην τιμή αναφοράς.

ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ υπερβαίνει μια τιμή αναφοράς (που σύμφωνα με το Πρωτόκολλο σχετικά με τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος ορίζεται σε 60% του ΑΕΠ), εκτός εάν ο λόγος μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό.

⁸ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα: Έκθεση για τη Σύγκλιση, 2010.

Πρόσθετες διατάξεις

- Η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πρέπει να λαμβάνει υπόψη κατά πόσον το δημοσιονομικό έλλειμμα υπερβαίνει τις δαπάνες δημόσιων επενδύσεων, καθώς και όλους τους άλλους σχετικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της μεσοπρόθεσμης οικονομικής και δημοσιονομικής κατάστασης του κράτους μέλους.
- Η Επιτροπή μπορεί επίσης να συντάξει έκθεση εάν, μολονότι εκπληρώνονται οι όροι των κριτηρίων, θεωρεί ότι υπάρχει σε ένα κράτος μέλος ο κίνδυνος υπερβολικού ελλείμματος. Η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή διατυπώνει γνώμη για την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
- Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 126 παράγραφος 6, το Συμβούλιο της ΕΕ, με βάση σύσταση της Επιτροπής και αφού λάβει υπόψη τυχόν παρατηρήσεις του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, αποφαινεται με ειδική πλειοψηφία, εξαιρουμένου του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, και μετά από συνολική εκτίμηση, εάν υφίσταται ή όχι υπερβολικό έλλειμμα στο εν λόγω κράτος μέλος.

Διαδικαστικά θέματα και εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης

Προκειμένου να εξετάσει τη σύγκλιση, η ΕΚΤ διατυπώνει την άποψή της για τις δημοσιονομικές εξελίξεις. Όσον αφορά τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, η ΕΚΤ εξετάζει βασικούς δείκτες των δημοσιονομικών εξελίξεων κατά τη σχετική περίοδο, καθώς και τις προοπτικές και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα δημόσια οικονομικά, και εστιάζει την προσοχή της στις σχέσεις που συνδέουν την εξέλιξη του ελλείμματος με την εξέλιξη του χρέους.

4. Η εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας

Οι διατάξεις της Συνθήκης

- Σύμφωνα με το άρθρο 140 παράγραφος 1 τρίτη περίπτωση της Συνθήκης απαιτείται: "τήρηση των κανονικών περιθωρίων διακύμανσης που προβλέπονται από το μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος επί δύο τουλάχιστον χρόνια, χωρίς υποτίμηση έναντι του ευρώ".
- Το Άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου (αριθ.13) σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που αναφέρονται στο άρθρο 140 παράγραφος 1 της Συνθήκης ορίζει τα εξής: "Το κριτήριο της συμμετοχής στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος, που αναφέρεται στο άρθρο 140, παράγραφος 1, τρίτη περίπτωση της εν λόγω Συνθήκης, σημαίνει ότι ένα κράτος μέλος έχει τηρήσει τα κανονικά περιθώρια διακύμανσης που προβλέπει ο μηχανισμός συναλλαγματικών

ισοτιμιών του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος χωρίς σοβαρή ένταση κατά τα δύο, τουλάχιστον, τελευταία έτη πριν από την εξέταση. Ειδικότερα, το κράτος μέλος δεν πρέπει να έχει υποτιμήσει την κεντρική διμερή ισοτιμία του νομίσματος έναντι του ευρώ με δική του πρωτοβουλία μέσα στο ίδιο χρονικό διάστημα”.

Εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης

Η Συνθήκη αναφέρει το κριτήριο της συμμετοχής στον ΜΣΙ ΙΙ (ο οποίος διαδέχθηκε τον ΜΣΙ Ι τον Ιανουάριο του 1999).

- Πρώτον, η ΕΚΤ εξετάζει αν η χώρα έχει συμμετάσχει στον ΜΣΙ ΙΙ “κατά τα δύο, τουλάχιστον, τελευταία έτη πριν από την εξέταση”, όπως ορίζει το Πρωτόκολλο (αριθ.13).
- Δεύτερον, η εξέταση της σταθερότητας της συναλλαγματικής ισοτιμίας έναντι του ευρώ εστιάζει στο αν οι συναλλαγματικές ισοτιμίες προσεγγίζουν τις κεντρικές ισοτιμίες στο πλαίσιο του ΜΣΙ ΙΙ και λαμβάνει επίσης υπόψη τους παράγοντες που ενδέχεται να οδήγησαν σε ανατίμηση. Η διαδικασία αυτή συμβαδίζει με την προσέγγιση που χρησιμοποιήθηκε στο παρελθόν. Σχετικώς σημειώνεται ότι το εύρος των περιθωρίων διακύμανσης εντός του ΜΣΙ ΙΙ δεν προδικάζει την εξέταση του κριτηρίου που αφορά τη σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας.
- Τρίτον, το ζήτημα της απουσίας "σοβαρής έντασης" αξιολογείται συνήθως εξετάζοντας τον βαθμό απόκλισης των συναλλαγματικών ισοτιμιών από τις κεντρικές ισοτιμίες έναντι του ευρώ στο πλαίσιο του ΜΣΙ ΙΙ. Αυτό επιτυγχάνεται χρησιμοποιώντας δείκτες όπως η μεταβλητότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας έναντι του ευρώ, καθώς και οι διαφορές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων έναντι της ζώνης του ευρώ και η εξέλιξή τους, και μελετώντας τον ρόλο που διαδραματίζουν για τη σταθεροποίηση του νομίσματος οι παρεμβάσεις στην αγορά συναλλάγματος και τα προγράμματα διεθνούς οικονομικής στήριξης.

5. Η εξέλιξη των μακροπρόθεσμων επιτοκίων

Οι διατάξεις της Συνθήκης

- Σύμφωνα με το άρθρο 140 παράγραφος 1 τέταρτη περίπτωση της Συνθήκης απαιτείται: "διάρκεια της σύγκλισης που θα έχει επιτευχθεί από το κράτος μέλος για το οποίο ισχύει παρέκκλιση και της συμμετοχής του στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών αντανakλόμενη στα επίπεδα των μακροπρόθεσμων επιτοκίων".
- Το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου (αριθ.13) σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που αναφέρονται στο άρθρο 140 παράγραφος 1 της Συνθήκης ορίζει τα εξής: "Το κριτήριο της σύγκλισης των επιτοκίων, που αναφέρεται στο άρθρο 140, παράγραφος 1, τέταρτη περίπτωση της εν λόγω Συνθήκης, σημαίνει ότι το υπό παρατήρηση κράτος

μέλος, επί διάστημα ενός έτους πριν από την εξέταση, έχει μέσο ονομαστικό μακροπρόθεσμο επιτόκιο το οποίο δεν υπερβαίνει εκείνο των τριών, το πολύ, κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών, περισσότερο από 2 ποσοστιαίες μονάδες. Τα επιτόκια υπολογίζονται βάσει μακροπρόθεσμων ομολόγων του δημοσίου ή συγκρίσιμων χρεογράφων, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές των εθνικών ορισμών.”

Εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης

- Πρώτον, όσον αφορά το "μέσο ονομαστικό μακροπρόθεσμο επιτόκιο" που παρατηρείται "επί διάστημα ενός έτους πριν από την εξέταση", το μακροπρόθεσμο επιτόκιο υπολογίζεται ως ο αριθμητικός μέσος όρος του τελευταίου δωδεκαμήνου για το οποίο υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τον ΕνΔΤΚ.
- Δεύτερον, η έννοια των “τριών, το πολύ, κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών”, που χρησιμοποιείται για να προσδιοριστεί η τιμή αναφοράς, εφαρμόζεται με βάση τον μη σταθμικό αριθμητικό μέσο όρο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων των τριών κρατών μελών που χρησιμοποιήθηκαν και κατά τον υπολογισμό της τιμής αναφοράς για το κριτήριο της σταθερότητας των τιμών. Τα επιτόκια υπολογίζονται με βάση τα εναρμονισμένα μακροπρόθεσμα επιτόκια, που αναπτύχθηκαν με σκοπό την αξιολόγηση της σύγκλισης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΣΤΟΧΟΙ – ΩΦΕΛΗΜΑΤΑ

Σε προηγούμενα κεφάλαια τονισθηκε ότι στόχος των συμβαλλομένων μερών (κρατών – μελών) ήταν να μετασχηματίσουν τις μεταξύ τους σχέσεις σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση και η ανάπτυξη μιας εσωτερικής αγοράς⁹ απετέλεσε την αιχμή της αναθεωρητικής προσπάθειας. Η οικοδόμηση της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς δημιούργησε ελπίδες αλλά και γνώριμους από την ευρωπαϊκή ιστορία φόβους (Καζάκος 1989, σελ. 19). Και οι μεν ελπίδες αφορούσαν την ενίσχυση του δυναμισμού της ευρωπαϊκής οικονομίας με την απελευθέρωση της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας, δηλαδή η αύξηση της οικονομικής ευημερίας των πολιτών και επιχειρήσεων στην ΕΕ, μέσω της προώθησης της ανάπτυξης και της δημιουργίας περισσότερων ευκαιριών απασχόλησης, οι δε φόβοι αφορούσαν την περιθωριοποίηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και την αύξηση των ανισοτήτων ανάμεσα σε περιφέρειες, παραγωγικούς κλάδους και γενικότερα την αλλοίωση της κοινωνικής φυσιογνωμίας της Ευρώπης. Ο στόχος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να ολοκληρώσουν την εσωτερική αγορά ως το 1992 συνεπαγόταν την εξάλειψη όλων των φραγμών στην ελεύθερη ροή αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίων και εργασίας.

Παρακάτω επιχειρείται μια κωδικοποίηση των ωφελειών και των κινδύνων που μπορούν να προέλθουν από την Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

ΩΦΕΛΗ

Οι καταναλωτές ωφελούνται επειδή

Υπάρχει μεγαλύτερος ανταγωνισμός

Καθώς οι καταναλωτές μπορούν να ψωνίζουν και εκτός εθνικών συνόρων και να συγκρίνουν τιμές, υπάρχει μεγαλύτερος ανταγωνισμός μεταξύ καταστημάτων και προμηθευτών. Οι καταναλωτές έχουν περισσότερες επιλογές, κάποιες τιμές είναι χαμηλότερες, και οι αυξήσεις τιμών ελέγχονται.

Οι τιμές είναι σταθερές

⁹ Με τον όρο αυτό εννοείται 'ένας χώρος χωρίς εσωτερικά σύνορα, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων' (ΕΕΠ, άρθρο 13)

Το ευρώ έχει κατεβάσει τον πληθωρισμό σε χαμηλό και σταθερό επίπεδο. Κατά τις δεκαετίες του '70 και του '80, πολλά κράτη μέλη είχαν πολύ υψηλό πληθωρισμό, της τάξης του 20% ή και περισσότερο. Ο πληθωρισμός έπεσε κατά την προετοιμασία τους για το ευρώ, και έχει παραμείνει γύρω στο 2% στην ευρωζώνη από την εισαγωγή του νέου νομίσματος. Ο χαμηλός και σταθερός πληθωρισμός ωφελεί τους πάντες.

Ο δανεισμός είναι ευκολότερος και φτηνότερος

Καθώς η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ενεργεί για τη διατήρηση του πληθωρισμού σε χαμηλά επίπεδα, τα επιτόκια είναι χαμηλά. Αυτό σημαίνει ότι οι πολίτες μπορούν να δανειστούν ευκολότερα και φτηνότερα, π.χ. για να αγοράσουν σπίτι ή να πάνε διακοπές.

Τα ταξίδια είναι ευκολότερα και φτηνότερα

Κατά τη δεκαετία του '90, ένας πολίτης που περνούσε από όλες τις χώρες της Ε.Ε. και αντάλλαζε συνάλλαγμα στην κάθε μία, θα έχανε τα μισά του χρήματα σε έξοδα συναλλάγματος, χωρίς να αγοράσει το παραμικρό! Τα έξοδα αυτά – αλλά και η σχετική ταλαιπωρία – έχουν εξαλειφθεί πλήρως, κάνοντας τη ζωή ευκολότερη και φτηνότερη για τουρίστες, ταξιδιώτες, φοιτητές και εργαζόμενους που μεταβαίνουν στο εξωτερικό. Και το ευρώ μπορεί εύκολα να χρησιμοποιηθεί και σε πολλές χώρες εκτός ευρωζώνης – εκτιμάται ότι έως το 20% των τραπεζογραμματίων του ευρώ κυκλοφορεί εκτός ευρωζώνης.

Οι επιχειρήσεις ωφελούνται επειδή

Χαμηλότερα επιτόκια σημαίνει περισσότερες επενδύσεις

Ο χαμηλός πληθωρισμός διατηρεί τα επιτόκια χαμηλά. Αυτό σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις δανείζονται και επενδύουν με χαμηλότερο κόστος π.χ. σε νέα μηχανήματα και περισσότερη έρευνα. Αυτό οδηγεί σε περισσότερα νέα προϊόντα και υπηρεσίες και αυξημένη παραγωγικότητα, τα οποία με τη σειρά τους οδηγούν σε ανάπτυξη και περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας.

Οι μειωμένοι κίνδυνοι ενθαρρύνουν το διασυνοριακό εμπόριο

Στο παρελθόν, το εμπόριο μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών περιλάμβανε πολλά νομίσματα με ασταθείς τιμές συναλλάγματος. Προκειμένου να αντισταθμίσουν τον κίνδυνο των συνθηκών αυτών, οι εταιρίες πουλούσαν σε υψηλότερες τιμές στο εξωτερικό, αποθαρρύνοντας το εμπόριο. Αυτός ο κίνδυνος πλέον δεν υπάρχει.

Η εξάλειψη του κόστους αγοράς

συναλλάγματος ευνοεί το εμπόριο και τις επενδύσεις. Πριν από το ευρώ, το κόστος συναλλάγματος ήταν πολύ υψηλό, της τάξης των 20-25 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως στην Ε.Ε. Το κόστος αυτό έχει εξαφανιστεί εντός της ευρωζώνης, όπου όλες οι πληρωμές και τα τιμολόγια είναι πλέον σε ευρώ. Επίσης, το ευρώ γίνεται εύκολα δεκτό και εκτός ευρωζώνης.

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Η ONE μάς δίνει τη δυνατότητα να αποτιμήσουμε με καθαρότητα την ανταγωνιστικότητα της κάθε οικονομίας. Δεν υπάρχουν πια οι παραμορφώσεις των διαφορετικών συναλλαγματικών πολιτικών ή ο προστατευτισμός που ασκούσαν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις υπέρ της εθνικής τους παραγωγής. Τις τελευταίες δύο και πλέον δεκαετίες ως την ονομαστική σύγκλιση, ένα εξαιρετικά ασταθές μακροοικονομικό και θεσμικό περιβάλλον περιόριζε τη δυνατότητα του ευρωπαϊκού επιχειρηματικού τομέα να σχεδιάσει και να αναπτύξει στρατηγική. Η οξεία μακροοικονομική αστάθεια αντισταθμιζόταν από ένα περιβάλλον αγοράς που ήταν ακόμη σχετικά προστατευμένο, αν και σε διαρκώς μειούμενο βαθμό.

Οι κοινωνικοί εταίροι και κυρίως οι δυνάμεις της ιδιωτικής πρωτοβουλίας θα είναι οι πρωταγωνιστές στη μάχη της ανταγωνιστικότητας. Από τη δυνατότητα του εκάστοτε επιχειρηματία να αναλάβει πρωτοβουλία και καινοτόμο κίνδυνο, να επενδύσει στον αναγκαίο τεχνολογικό και οργανωτικό εκσυγχρονισμό, να αναζητήσει δυναμικά επενδυτικά κεφάλαια και επιχειρηματικές συνεργασίες, εγχώριες και διεθνείς, από όλες αυτές τις πρωτοβουλίες της επιχειρηματικότητας θα κριθεί η έκβαση αυτής της μακράς προσπάθειας.

Η ONE συνιστά έναν θεσμικό μηχανισμό οικονομικής πειθαρχίας. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι βέβαια ο θεματοφύλακας της πειθαρχίας αυτής σε ό,τι αφορά τη νομισματική πολιτική. Παράλληλοι περιορισμοί και εγγυήσεις πειθαρχίας ισχύουν όμως και για τη δημοσιονομική πολιτική. Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης περιορίζει αυστηρά το ποσοστό δημοσιονομικού ελλείμματος που μπορεί να διατηρεί μια κυβέρνηση. Άλλωστε το υψηλό επίπεδο του δημόσιου χρέους υποχρεώνει τον ελληνικό κρατικό προϋπολογισμό στην παραγωγή ετήσιου πρωτογενούς πλεονάσματος προκειμένου να καταστεί δυνατή η αποκλιμάκωση του χρέους. Οι απελευθερωμένες αγορές χρήματος και δημόσιου χρέους είναι ένας ακόμη βαρύνων παράγοντας δημοσιονομικής πειθαρχίας.

ΕΛΛΑΔΑ

Από 1ης Ιανουαρίου 2001 η Ελλάδα συμμετέχει για πρώτη φορά στον πυρήνα των εξελίξεων της Ευρώπης. Το γεγονός επιβάλλει να είμαστε διορατικοί, να αδράξουμε τις ευκαιρίες και όχι να παλεύουμε απλώς να αποφεύγουμε τους κινδύνους. Τα πιο συντηρητικά, τα πιο καθυστερημένα τμήματα της κοινωνίας και της οικονομίας έχουν ήδη πάρει αμυντικές θέσεις. Αυτό σημαίνει άρνηση συμμετοχής στις εξελίξεις και τάση παραμονής στο περιθώριο. Αντιθέτως η συμμετοχή στις εξελίξεις, η προσπάθεια να ασκήσουμε επιρροή σε αυτές, είναι η επιταγή των καιρών.

Ολοκληρώθηκε ήδη μια δεκαετία μεγάλης εθνικής προσπάθειας για τη μακροοικονομική σύγκλιση. Η προσπάθεια αυτή ήταν επιτυχής, παρ' ότι πολλοί είχαν σπεύσει να τη χαρακτηρίσουν απέλπιδα. Τώρα η νέα δεκαετία ανοίγει μπροστά μας μία ακόμη μεγαλύτερη πρόκληση: τη διαρκή πραγματική σύγκλιση της οικονομίας και της εθνικής μας ανταγωνιστικότητας.

Με την επίτευξη της ονομαστικής σύγκλισης και την είσοδο της χώρας στην ΟΝΕ, η συνάρτηση αυτή έχει πλέον αντιστραφεί. Τώρα πλέον παρέχεται στον ελληνικό επιχειρηματικό τομέα ένα υψηλής σταθερότητας μακροοικονομικό και θεσμικό περιβάλλον. Την ίδια ώρα όμως οι ελληνικές επιχειρήσεις καλούνται να αντεπεξέλθουν στις συνθήκες της ταχύτερης μεταβλητότητας και της ανταγωνιστικότερης πίεσης που γνώρισε ποτέ η ελληνική οικονομία.

Για μια χώρα όπως η Ελλάδα, που γνώρισε στο παρελθόν έντονες ανισορροπίες του ισοζυγίου πληρωμών, η σταθεροποιητική παρουσία του ευρώ είναι ιδιαίτερα σημαντική. Το ισοζύγιο πληρωμών στο πλαίσιο της ΟΝΕ δεν θα έχει προφανώς τον ρόλο που είχε στο παρελθόν, θα αποτελεί όμως έναν σοβαρό δείκτη οικονομικής υγείας μιας χώρας.

Επίπλέον, σε μια μικρή ευρωπαϊκή οικονομία όπως η ελληνική επιβάλλεται να επιτευχθεί το κρίσιμο μέγεθος της διεθνούς ανταγωνιστικότητας με τη δημιουργία μεγαλύτερων επιχειρηματικών μονάδων. Ο αξιόλογος αριθμός συγχωνεύσεων και εξαγορών της τελευταίας δεκαετίας υποδεικνύει ότι οι έλληνες επιχειρηματίες αντιλαμβάνονται την αλλαγή και ετοιμάζονται γι' αυτήν. Οι συγχωνεύσεις και εξαγορές πρέπει να επεκταθούν και να επιταχυνθούν, ειδικά σε κλάδους περισσότερο εκτεθειμένους στη διεθνοποίηση των αγορών. Η μεγέθυνση των επιχειρήσεων τους προσφέρει παράλληλα τη δυνατότητα να βελτιώσουν τη χρηματοοικονομική τους διάρθρωση και να αντλήσουν ευκολότερα κεφάλαια από τις αγορές. Το ευρώ δημιουργεί μια ενιαία, υψηλής ρευστότητας, ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά που επιβάλλει στις επιχειρήσεις τη συστηματική απόδοση αξίας στον μέτοχο (shareholder value). Η επιδίωξη να μεγιστοποιηθεί η αξία που έχει στα χέρια του ο μέτοχος είναι ο κεντρικός καθοδηγητικός άξονας της νέας εταιρικής συμπεριφοράς.

Η ανάπτυξη βέβαια παραμένει ένα σύμμετρο φαινόμενο σε ότι αφορά τη σχέση των επιχειρηματικών μονάδων μιας χώρας με την εθνική οικονομία. Οι ελληνικές επιχειρηματικές μονάδες αντανakλούν τα μεγέθη της ελληνικής οικονομίας και δεν μπορεί να ξεπεράσουν ορισμένα όρια αν ολόκληρη η ελληνική οικονομία δεν αναπτυχθεί ανάλογα. Πράγματι τα μεγέθη με τα οποία ερχόμαστε αντιμέτωποι στην αρένα του παγκόσμιου ανταγωνισμού είναι σημαντικά μεγαλύτερα από αυτά που έμοιαζαν στο παρελθόν να έχουν σημασία ή επίδραση στην κλειστή ελληνική οικονομία. Ένα περιβάλλον νέας μακροοικονομικής σταθερότητας λοιπόν ανοίγεται μπροστά μας. Ένα περιβάλλον ωστόσο που επιβάλλει τη μέγιστη δυνατή προσπάθεια, εγρήγορση και συμμετοχή έτσι ώστε να μετασχηματίσουμε τους κινδύνους του

ανταγωνισμού σε ευκαιρίες επιχειρηματικής επιτυχίας και οικονομικής προόδου, τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης σε δυνατότητες εθνικής ανάπτυξης και ευημερίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΤΟ STATUS QUO ΣΗΜΕΡΑ

Αναφέρθηκε παραπάνω ότι η ΕΕ σήμερα αποτελεί ένα περίπλοκο οικονομικοπολιτικό οργανισμό που λειτουργεί με πολλές δυσκαμψίες και αγκυλώσεις. Ο μεγάλος αριθμός των χωρών – μελών της προκαλεί δυσλειτουργίες και δυσκολίες στον συντονισμό επιμέρους πολιτικών, γι αυτό απαιτήθηκε η ανάπτυξη ενός **ενισχυμένου οικονομικού θεματολογίου που θα επιτρέψει την αυστηρότερη επιτήρηση από την ΕΕ**. Στο θεματολόγιο αυτό περιλαμβάνονται προτεραιότητες πολιτικής και στόχοι που έχουν εγκριθεί στο πλαίσιο της στρατηγικής "Ευρώπη 2020", πρόσθετες δεσμεύσεις των κρατών μελών που συμμετέχουν στο Σύμφωνο "Ευρώ +" και αυστηρότεροι κανόνες εποπτείας των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών από την ΕΕ στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Επίσης περιγράφονται νέα εργαλεία (νέα οικονομική διακυβέρνηση) αντιμετώπισης των μακροοικονομικών ανισορροπιών, καθώς και μια νέα μέθοδος εργασίας, το λεγόμενο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, η οποία αφορά την εξέταση οικονομικών και δημοσιονομικών προτεραιοτήτων το ίδιο διάστημα κάθε χρόνο.

1. Η νέα οικονομική διακυβέρνηση της ΕΕ

Η νέα οικονομική διακυβέρνηση της ΕΕ βασίζεται στους εξής βασικούς άξονες δράσεις:

- **Δράση για τη διαφύλαξη της σταθερότητας στην ευρωζώνη.**

Το 2010, η ΕΕ αντέδρασε στην κρίση δημόσιου χρέους με τη σύσταση προσωρινών μηχανισμών στήριξης για τα κράτη μέλη, οι οποίοι το 2013 αντικαταστάθηκαν από τον μόνιμο Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ). Αυτά τα μέτρα εξαρτώνται από την εφαρμογή αυστηρών προγραμμάτων δημοσιονομικής εξυγίανσης και μεταρρυθμίσεων και καταρτίζονται σε στενή συνεργασία με το ΔΝΤ.

- **Δράση για την αποκατάσταση του δημοσιονομικού τομέα**, όπως περιγράφεται στη συνέχεια.

Ακολουθούν μερικές βασικές πτυχές της νέας οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ.

Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο

Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο είναι μια εξαμηνιαία περίοδος κάθε χρόνο κατά την οποία συντονίζονται αποτελεσματικά οι δημοσιονομικές, μακροοικονομικές και διαρθρωτικές

πολιτικές των κρατών μελών, έτσι ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι παρατηρήσεις της ΕΕ σε αρχικό στάδιο της διαδικασίας κατάρτισης των εθνικών προϋπολογισμών και λήψης αποφάσεων για διάφορα θέματα οικονομικής πολιτικής.

Τα βασικά στάδια του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου είναι τα εξής:

Τον **Ιανουάριο**, η Επιτροπή εκδίδει την Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης στην οποία καθορίζονται οι προτεραιότητες της ΕΕ για τα επόμενα χρόνια με στόχο την τόνωση της ανάπτυξης και της απασχόλησης.

Τον **Μάρτιο**, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων εκδίδουν τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τις εθνικές πολιτικές με βάση την Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης.

Τον **Απρίλιο**, τα κράτη μέλη υποβάλλουν τα σχέδιά τους για υγιή δημόσια οικονομικά (Προγράμματα Σταθερότητας ή Σύγκλισης) καθώς και τις μεταρρυθμίσεις και τα μέτρα που αποσκοπούν σε μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη (Εθνικά Προγράμματα Μεταρρυθμίσεων).

Τον **Ιούνιο**, η Επιτροπή αξιολογεί τα προγράμματα και διατυπώνει, κατά περίπτωση, συστάσεις για κάθε χώρα. Το Συμβούλιο εξετάζει τις συστάσεις και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τις εγκρίνει.

Τέλος, στα τέλη Ιουνίου ή στις αρχές **Ιουλίου**, το Συμβούλιο εγκρίνει επίσημα τις συστάσεις για κάθε χώρα.

Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης

Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ) είναι ένα κανονιστικό πλαίσιο που παροτρύνει τα κράτη μέλη να διατηρούν υγιή δημόσια οικονομικά.

Το ΣΣΑ έχει δύο σκέλη:

- Το **προληπτικό σκέλος** απαιτεί από τα κράτη μέλη να υποβάλλουν κάθε χρόνο Πρόγραμμα Σταθερότητας (οι χώρες της ευρωζώνης) ή Σύγκλισης (τα άλλα κράτη μέλη), μαζί με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων. Το πρόγραμμα αυτό καθορίζει τους τρόπους με τους οποίους κάθε κράτος μέλος σκοπεύει να επιτύχει και να διατηρήσει υγιή δημόσια οικονομικά μεσοπρόθεσμα. Στη συνέχεια η Επιτροπή μπορεί να διατυπώσει συστάσεις πολιτικής (τον Ιούνιο, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου), ή, αν κρίνεται αναγκαίο, να υποβάλει πρόταση στο Συμβούλιο για την έκδοση **έγκαιρης προειδοποίησης** με στόχο την αποφυγή υπερβολικού ελλείμματος.
- Το **διορθωτικό σκέλος** διέπει τη **διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος** (ΔΥΕ). Σύμφωνα με αυτή τη διαδικασία, αν το δημοσιονομικό έλλειμμα ενός κράτους μέλους υπερβεί το όριο του 3% που προβλέπει η Συνθήκη, το Συμβούλιο θα εκδώσει συστάσεις για το πώς θα πρέπει να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα. Η μη συμμόρφωση με αυτές τις συστάσεις μπορεί να οδηγήσει σε επιβολή κυρώσεων σε κράτη μέλη της ευρωζώνης.

Σήμερα προτείνεται μια σειρά αλλαγών για την ενίσχυση του ΣΣΑ που στοχεύουν στα εξής:

- να ληφθεί ιδιαιτέρως υπόψη, στο πλαίσιο του διορθωτικού σκέλους του ΣΣΑ, η στενή σχέση μεταξύ του χρέους και του ελλείμματος, κυρίως σε χώρες με υψηλό χρέος (στις οποίες το δημόσιο χρέος υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ)
- να επιταχυνθεί η ΔΥΕ και να καταστεί η επιβολή κυρώσεων στα κράτη μέλη ημιαυτόματη, δηλαδή να απαιτείται ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο για την απόρριψη πρότασης της Επιτροπής σχετικά με την επιβολή κυρώσεων, αλλά όχι και για την έγκρισή της
- να βελτιωθούν τα εθνικά δημοσιονομικά πλαίσια, με ιδιαίτερη έμφαση σε θέματα λογιστικής και στατιστικών, καθώς και σε μεθόδους προγνώσεων

Διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών

Την τελευταία δεκαετία, λόγω των αποκλίσεων στην οικονομική πορεία των κρατών μελών, έγιναν ακόμη μεγαλύτερα τα χάσματα ανταγωνιστικότητας και προκλήθηκαν μακροοικονομικές ανισορροπίες στο εσωτερικό της ΕΕ. Για να αποτρέψει την επανάληψη παρόμοιων καταστάσεων στο μέλλον, η Επιτροπή πρότεινε νέο μηχανισμό επιτήρησης μέσω του οποίου θα εντοπίζονται και θα διορθώνονται εγκυρότερα τέτοιου είδους προβλήματα. Μέσω αυτού του μηχανισμού, θα παρακολουθούνται οι οικονομίες των κρατών μελών ώστε να εντοπίζονται νεοεμφανιζόμενες μακροοικονομικές ανισορροπίες (π.χ. "φούσκες" ακινήτων, αυξανόμενα ελλείμματα ή πλεονάσματα τρεχουσών συναλλαγών ή πτώση ανταγωνιστικότητας). Στις περιπτώσεις που τα κράτη μέλη υπερβαίνουν τα "όρια προειδοποίησης", η Επιτροπή θα διενεργεί διεξοδικές μελέτες για να διαπιστώσει κατά πόσον οι ανισορροπίες είναι επιβλαβείς και, αν είναι αναγκαίο, θα διατυπώνει συστάσεις.

Το Σύμφωνο "Ευρώ +"

Ένα συμπληρωματικό πρόγραμμα με πρόσθετες μεταρρυθμίσεις – με την ονομασία Σύμφωνο "Ευρώ+" – συμφωνήθηκε από τα κράτη μέλη της ευρωζώνης, ως έκφραση της βαθύτερης αλληλεξάρτησής τους, καθώς και από έξι χώρες εκτός ευρωζώνης οι οποίες επέλεξαν να το προσυπογράψουν: Βουλγαρία, Δανία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία και Ρουμανία. Το πρόγραμμα αυτό επικεντρώνεται σε τέσσερις τομείς: ανταγωνιστικότητα, απασχόληση, βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών και ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Το Σύμφωνο υιοθετήθηκε από τους ηγέτες της ΕΕ τον Μάρτιο 2011. Και τα 23 συμβαλλόμενα μέρη δεσμεύτηκαν να υλοποιήσουν τις μεταρρυθμίσεις στο σύνολό τους. Τα υπόλοιπα τέσσερα κράτη μέλη μπορούν να το προσυπογράψουν εφόσον το επιθυμούν. Το Σύμφωνο είναι πλήρως ενσωματωμένο στο νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης και οι σχετικές δεσμεύσεις περιλαμβάνονται στα Εθνικά Προγράμματα Μεταρρυθμίσεων των εν λόγω κρατών μελών.

Αποκατάσταση του χρηματοπιστωτικού τομέα

Η ΕΕ θέσπισε νέους κανόνες και οργανισμούς για να αντιμετωπίζονται έγκαιρα τυχόν προβλήματα και να διασφαλίζεται ότι όλοι οι χρηματοπιστωτικοί φορείς θα διέπονται από το κατάλληλο κανονιστικό και εποπτικό πλαίσιο. Προωθούνται ήδη και άλλα μέτρα με στόχο να διασφαλιστεί ότι οι ευρωπαϊκές τράπεζες διαθέτουν επαρκή αποθέματα κεφαλαίων για να αντιμετωπίσουν τυχόν μελλοντικούς κλυδωνισμούς του χρηματοπιστωτικού τους συστήματος, έτσι ώστε να συνεχίσουν να λειτουργούν κανονικά και να είναι σε θέση να παρέχουν πιστώσεις σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις.

2. Η Οικονομική Κρίση του 2008

Αφότου ξέσπασε η χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση, τον Οκτώβριο του 2008, οι εθνικές κυβερνήσεις, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και η Επιτροπή καταβάλλουν από κοινού προσπάθειες ώστε:

- να **αποκατασταθεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα** και να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για οικονομική ανάπτυξη και αύξηση της απασχόλησης – με τον συντονισμό της εποπτείας και των παρεμβάσεων, καθώς και με τη στήριξη των τραπεζών
- να **προστατευθούν οι αποταμιεύσεις** – με αύξηση των κρατικών εγγυήσεων για τραπεζικούς λογαριασμούς έως 100.000 ευρώ τουλάχιστον ανά καταθέτη και τράπεζα
- να διατηρηθεί η ροή **πιστώσεων με προσιτούς όρους** για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, και
- να θεσπιστεί ένα καλύτερο ευρωπαϊκό σύστημα οικονομικής και δημοσιονομικής **διακυβέρνησης**.

Για να αποτρέψουν την εκδήλωση σοβαρών διαταραχών στο τραπεζικό τους σύστημα, ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ προσέφυγαν στη διάσωση των τραπεζών τους χορηγώντας τους έκτακτη οικονομική ενίσχυση σε πρωτοφανή κλίμακα. Το διάστημα 2008 - 2011, διοχετεύθηκε στο τραπεζικό σύστημα ποσό ύψους 1,6 τρις. ευρώ, που αντιστοιχεί στο 13% του ετήσιου ΑΕΠ της ΕΕ, υπό μορφή εγγυήσεων ή άμεσων κεφαλαίων.

Για να διαφυλάξει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και να εξαλείψει τις εντάσεις στις αγορές κρατικών χρεογράφων της Ευρωζώνης, η ΕΕ δημιούργησε επίσης ένα δίκτυο ασφαλείας για τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης που αντιμετωπίζουν δυσκολίες: τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) ο οποίος αντικατέστησε τους προηγούμενους προσωρινούς μηχανισμούς και είναι πλέον το μεγαλύτερο πολυμερές χρηματοπιστωτικό όργανο παγκοσμίως, με πραγματική δανειοδοτική ικανότητα έως και 500 δισ. ευρώ.

Επίσης, το διάστημα 2011-2013, η ΕΕ θέσπισε νέους, αυστηρότερους κανόνες (συμπεριλαμβανομένης διεθνούς συνθήκης) για να ελέγχει αποτελεσματικότερα το **δημόσιο χρέος και τα ελλείμματα** – μεριμνώντας ώστε οι κυβερνήσεις να μην δαπανούν πέραν των δυνατοτήτων τους.

Οι κανόνες αυτοί βασίζονται στο κυριότερο εργαλείο της ΕΕ για την εγγύηση της οικονομικής σταθερότητας και της δημοσιονομικής πειθαρχίας, το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ), και ενισχύουν την εφαρμογή του:

- δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στη μείωση των υψηλών επιπέδων **δημόσιου χρέους**
- τροποποιώντας τη Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος, ώστε να μπορεί να ενεργοποιείται όχι μόνο λόγω ύπαρξης ελλείμματος σε ένα συγκεκριμένο έτος, αλλά και λόγω βαθύτερων υποκείμενων τάσεων του δημόσιου χρέους.
- δρομολογώντας έναν ετήσιο κύκλο συντονισμού της οικονομικής πολιτικής, υπό την καθοδήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Κάθε χρόνο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβαίνει σε διεξοδική ανάλυση των προγραμμάτων οικονομικών μεταρρυθμίσεων των κρατών μελών της ΕΕ και παρέχει συστάσεις για τους επόμενους 12-18 μήνες.
- επιβάλλοντας αυστηρότερους δημοσιονομικούς κανόνες, μεταξύ άλλων, σημαντικές **κυρώσεις** για τις χώρες της Ευρωζώνης που παραβιάζουν τους δημοσιονομικούς κανόνες.
- θεσπίζοντας νέες ρυθμίσεις για την παρακολούθηση επικίνδυνων **οικονομικών ανισορροπιών** – όπως οι «φούσκες» των τιμών των περιουσιακών στοιχείων (τιμές κατοικιών, μετοχών, κ.λπ.) και η εξασθένιση της ανταγωνιστικότητας – και λαμβάνοντας μέτρα για την αντιμετώπισή τους προτού αυτές θέσουν σε κίνδυνο την οικονομική σταθερότητα μιας χώρας, ολόκληρης της Ευρωζώνης ή της ΕΕ στο σύνολό της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η δημιουργία του ευρώ υπήρξε το αποτέλεσμα της ανάπτυξης της ενιαίας εσωτερικής αγοράς η οποία κατήργησε όλα τα εμπόδια μεταξύ των χωρών που την αποτελούν. Σήμερα αποτελεί την πιο χειροπιαστή απόδειξη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Χρησιμοποιείται από 19 κράτη – μέλη της ΕΕ (σε σύνολο 28) πράγμα που σημαίνει ότι χρησιμοποιείται από 338,6 εκατομμύρια ανθρώπους κάθε μέρα. Τα πλεονεκτήματα του κοινού νομίσματος γίνονται αμέσως αντιληπτά από οποιονδήποτε ταξιδεύει στο εξωτερικό ή πραγματοποιεί ηλεκτρονικές αγορές από ιστότοπους άλλης χώρας της ΕΕ.

Νομισματική συνεργασία στην ΕΕ

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση

προϋποθέτει τον συντονισμό των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών, την ύπαρξη κοινής νομισματικής πολιτικής και κοινού νομίσματος, του ευρώ. Το ευρώ άρχισε να χρησιμοποιείται την 1η Ιανουαρίου 1999 ως εικονικό νόμισμα για πληρωμές χωρίς μετρητά και για λογιστικούς σκοπούς. Τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα του ευρώ τέθηκαν σε κυκλοφορία την 1η Ιανουαρίου 2002.

Οι χώρες της ΕΕ συντονίζουν τις εθνικές οικονομικές πολιτικές τους ώστε να μπορούν να αναλαμβάνουν από κοινού δράση όταν βρίσκονται αντιμέτωπες με προκλήσεις, όπως οι οικονομικές και χρηματοπιστωτικές κρίσεις. Ο συντονισμός αυτός είναι ακόμη εντονότερος μεταξύ των 19 χωρών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ ως νόμισμα τους.

Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ (ανεξάρτητα από το αν βρίσκονται εντός ή εκτός της Ευρωζώνης) ανήκουν στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), ένα πλαίσιο **οικονομικής συνεργασίας** που στοχεύει στην προώθηση της απασχόλησης και της διατηρήσιμης οικονομικής ανάπτυξης, καθώς και στη συντονισμένη αντιμετώπιση των παγκόσμιων οικονομικών και χρηματοπιστωτικών προκλήσεων.

Τα οφέλη του ευρώ

Το ενιαίο νόμισμα, το οποίο **χρησιμοποιείται από σχεδόν 340 εκατομμύρια πολίτες της ΕΕ**, είναι επωφελές για όλους:

- όλοι μπορούν πλέον να ταξιδεύουν και να κάνουν συναλλαγές εντός της Ευρωζώνης χωρίς να χρειάζονται συνάλλαγμα, εξοικονομώντας έτσι χρόνο και χρήμα

- το κόστος των διασυνοριακών πληρωμών είναι πολύ μικρότερο (ή και μηδενικό)
- οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις μπορούν να συγκρίνουν ευκολότερα τις τιμές, γεγονός που ωθεί τις επιχειρήσεις να μειώνουν τις τιμές τους.

Η συμμετοχή στην Ευρωζώνη εγγυάται **σταθερές τιμές**. Η ΕΚΤ καθορίζει τα βασικά επιτόκια σε επίπεδα που κρατούν τον πληθωρισμό κοντά, αλλά κάτω από 2%. Επίσης, διαχειρίζεται ένα μέρος των συναλλαγματικών αποθεμάτων της Ευρωζώνης και μπορεί να παρεμβαίνει στις αγορές συναλλάγματος για να επηρεάζει τη συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ.

Το μέγεθος σε συνδυασμό με την ισχύ της Ευρωζώνης δημιουργεί επίσης ένα ισχυρότερο και σταθερότερο νόμισμα που μπορεί να προστατεύει καλύτερα τα μέλη της από εξωτερικούς κλυδωνισμούς και αναταράξεις στις αγορές συναλλάγματος απ'ό,τι η κάθε χώρα μόνη της.

Πώς μπορούν οι χώρες της ΕΕ να προσχωρήσουν στην Ευρωζώνη

Όλες οι χώρες της ΕΕ προβλέπεται να υιοθετήσουν το ευρώ όταν οι οικονομίες τους θα είναι έτοιμες – εκτός από τη Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο που έχουν επίσημα δικαίωμα εξαίρεσης.

Για να προσχωρήσει μια χώρα στην Ευρωζώνη, θα πρέπει το εθνικό της νόμισμα να έχει σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία επί 2 χρόνια. Επίσης, ισχύουν και άλλοι αυστηροί όροι όσον αφορά:

- τα επιτόκια
- τα δημοσιονομικά ελλείμματα
- το ύψος του δημόσιου χρέους
- το ποσοστό πληθωρισμού

Φθηνότερες διασυνοριακές πληρωμές

Αποστολή της ΕΚΤ δεν είναι μόνο να κρατά τις τιμές σταθερές, αλλά και να μεριμνά ώστε οι μεταφορές ποσών ευρώ σε αποδέκτες άλλων χωρών της Ευρωζώνης να είναι όσο το δυνατόν φθηνότερες τόσο για τις τράπεζες όσο και για τους πελάτες τους.

Για πληρωμές πολύ **μεγάλων χρηματικών ποσών**, η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες χρησιμοποιούν ένα σύστημα πληρωμών σε πραγματικό χρόνο, γνωστό ως TARGET2. Με την έναρξη λειτουργίας του συστήματος TARGET2-Securities τον Ιούνιο του 2015, θα είναι δυνατή η ασφαλέστερη και αποτελεσματικότερη εκτέλεση **συναλλαγών σε τίτλους** εντός της Ευρώπης μέσω μιας ενιαίας πλατφόρμας την οποία θα διαχειρίζεται το Ευρωσύστημα (οι κεντρικές τράπεζες της Ευρωζώνης και η ΕΚΤ).

Η ΕΚΤ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καταβάλλουν από κοινού προσπάθειες για να επεκτείνουν τα πλεονεκτήματα της αποτελεσματικότερης και φθηνότερης διεκπεραίωσης πληρωμών σε ολόκληρη την ήπειρο – μέσω της δημιουργίας ενός ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ

Στην πράξη αυτό σημαίνει ότι σε 34 ευρωπαϊκές χώρες όλες οι πληρωμές σε ευρώ (τραπεζικά εμβάσματα, άμεσες χρεώσεις, κάρτες, κ.λπ.) αντιμετωπίζονται με τον ίδιο ακριβώς τρόπο, ανεξάρτητα από το αν οι πληρωμές πραγματοποιούνται μεταξύ μερών στην ίδια χώρα ή σε διαφορετικές χώρες.

Ένα κοινό νόμισμα προσφέρει πολλά πλεονεκτήματα, όπως η κατάργηση των συναλλαγματικών διακυμάνσεων και το συναλλαγματικό κόστος. Χάρη στη διευκόλυνση των διασυνοριακών συναλλαγών μεταξύ των επιχειρήσεων και της μεγαλύτερης σταθερότητας της οικονομίας, επιτυγχάνεται οικονομική ανάπτυξη και προσφέρονται περισσότερες επιλογές στους καταναλωτές. Ένα κοινό νόμισμα ενθαρρύνει επίσης τους ανθρώπους να ταξιδεύουν και να πραγματοποιούν αγορές σε άλλες χώρες. Σε παγκόσμιο επίπεδο, το ευρώ αυξάνει την επιρροή της ΕΕ, καθώς είναι το δεύτερο σημαντικότερο διεθνές νόμισμα μετά το δολάριο ΗΠΑ.

Διαχείριση του ευρώ

Η ανεξάρτητη Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση των νομισματικών ζητημάτων στην ΕΕ. Κύριος στόχος της είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Η ΕΚΤ καθορίζει επίσης ορισμένα βασικά επιτόκια για την Ευρωζώνη. Αν και οι φόροι εξακολουθούν να επιβάλλονται από τα κράτη μέλη της ΕΕ και κάθε κράτος καταρτίζει μόνο του τον προϋπολογισμό του, οι εθνικές κυβερνήσεις έχουν θεσπίσει κοινούς κανόνες για τα δημόσια οικονομικά, ώστε να είναι σε θέση να συντονίζουν τις δραστηριότητές τους με στόχο τη σταθερότητα, την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Σε μια πολύ επιγραμματική προσέγγιση, σε σχέση με την έκταση και τις εκάστοτε παραμέτρους που θα μπορούσε να δώσει κανείς σε μια τέτοια πραγματεία, έγιναν νομίζω φανερά τα βασικά σημεία στα οποία θεμελιώνεται η αξία της ΟΝΕ στην ευρωζώνη. Η εξελικτική πορεία της σχέσης αυτής δεν είναι στάσιμη. Συνεχής ροή γεγονότων, των οποίων όλοι λίγο πολύ έχουμε γίνει θεατές, καταδεικνύουν πως η τριβή των σχέσεων των χωρών – μελών της ευρωζώνης αποτελεί αιτία αύξησης πολλών προβλημάτων. Αυτό βεβαίως προϋποθέτει τη δημιουργία ενός καλύτερου μηχανισμού απονομής δικαιοσύνης, τέτοιου ώστε να μην επηρεάζεται από τα συμφέροντα των κρατών, αλλά να επιβάλλει την ίση και δίκαιη μεταχείριση όλων των κρατών της ευρωζώνης. Θέση μας είναι ότι η υπεροχή του ευρωπαϊκού δικαίου πρέπει να υπερισχύει των εθνικών δικαίων των κρατών μελών. Η αρχή της υπεροχής ισχύει για όλες τις ευρωπαϊκές πράξεις οι οποίες διαθέτουν δεσμευτική ισχύ. Τα κράτη μέλη δεν πρέπει να εφαρμόζουν εθνικό κανόνα που αντιβαίνει στο ευρωπαϊκό δίκαιο. Περαιτέρω θεωρούμε ότι με την εφαρμογή του ευρωπαϊκού δικαίου στα κράτη μέλη υπάρχει μια νομιμότητα η οποία πάντοτε για κάθε κράτος συνιστά ασφάλεια ειρήνη και δίνει την δυνατότητα νόμιμης ανάπτυξης και θετικής εξέλιξης των κρατών. Ένα κοινό νόμισμα προσφέρει πολλά πλεονεκτήματα, όπως η κατάργηση των συναλλαγματικών διακυμάνσεων

και το συναλλαγματικό κόστος. Χάρη στη διευκόλυνση των διασυνοριακών συναλλαγών μεταξύ των επιχειρήσεων και της μεγαλύτερης σταθερότητας της οικονομίας, επιτυγχάνεται οικονομική ανάπτυξη και προσφέρονται περισσότερες επιλογές στους καταναλωτές. Ένα κοινό νόμισμα ενθαρρύνει επίσης τους ανθρώπους να ταξιδεύουν και να πραγματοποιούν αγορές σε άλλες χώρες. Σε παγκόσμιο επίπεδο, το ευρώ αυξάνει την επιρροή της ΕΕ, καθώς είναι το δεύτερο σημαντικότερο διεθνές νόμισμα μετά το δολάριο ΗΠΑ.

Αφότου ξέσπασε παγκοσμίως το 2008, η οικονομική κρίση προκάλεσε την άμεση και έντονη αντίδραση των κυβερνήσεων των κρατών μελών, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και της Επιτροπής. Όλα τα μέρη συνεργάστηκαν στενά για τη στήριξη της ανάπτυξης και της απασχόλησης, την προστασία των καταθέσεων, τη διατήρηση των δυνατοτήτων προσιτού δανεισμού για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, τη διασφάλιση της δημοσιονομικής σταθερότητας και την εφαρμογή ενός συστήματος καλύτερης διακυβέρνησης στο μέλλον.

Φυσικά μέσα σε ένα νομικό μόρφωμα όπως είναι η Ευρωζώνη οι απόψεις ποικίλουν και διαφοροποιούνται. Πολλοί ευρωπαίοι πολίτες ειδικά οικονομολόγοι και αναλυτές έχουν άλλη άποψη.

Χαρακτηριστικά πολλοί ιθύνοντες αναφέρουν ότι ,η Η ΕΕ δεν είναι πλέον ελκυστική όπως άλλοτε.

Οι Ευρωπαίοι ηγέτες, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και όλες οι δημοκρατικές δυνάμεις πρέπει να συνεργαστούν αποτελεσματικά ενάντια στην πτώση των ιδρυτικών αξιών της Ένωσης και της Δημοκρατίας, και επίσης ότι, Η Ευρωπαϊκή Ένωση χρειάζεται ένα νέο, πειστικό αφήγημα. Η νίκη του υποψήφιου των Πρασίνων Alexander Van der Bellen προκάλεσε μεγάλη ανακούφιση στην Ευρώπη. Την ίδια στιγμή όμως, η δύσκολη αυτή νίκη και τα ποσοστά-ρεκόρ της ακροδεξιάς που επιχειρεί την διάλυση της Ευρώπης, αποδεικνύουν την κόπωση και το ανικανοποίητο αίσθημα των πολιτών σε ολόκληρη την Ευρώπη ενάντια στα καθεστωτικά κόμματα. Τα κόμματα αυτά **αποδυναμώνονται συνεχώς** εξαιτίας των αποτυχημένων πολιτικών τους και των λανθασμένων αποφάσεων που έχουν λάβει τα τελευταία χρόνια. Τα δομικά προβλήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) υπήρχαν πάντοτε, αλλά ποτέ άλλοτε δεν ήταν τόσο πιεστικά όσο από το 2008 και μετά, με την οικονομική κρίση στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Οι πολιτικές λιτότητας επιβλήθηκαν αρχικά ως ένα «αναγκαίο καλό» για τον έλεγχο των δαπανών των κρατικών προϋπολογισμών, λόγω των υψηλών ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους, καταλήγοντας να διαλύσουν τελικά την πραγματική οικονομία και να προκαλέσουν βαθιά ύφεση. Παρά τους ευσεβείς πόθους πολλών Ευρωπαίων ηγετών, η πραγματικότητα είναι ότι η ΕΕ και η Ευρωζώνη δεν μπορούν να συνέλθουν, κράτη-μέλη όπως η Ελλάδα μοχθούν για να εξισορροπήσουν τα οικονομικά τους και να επαναφέρουν σταδιακά σταθερούς ρυθμούς ανάπτυξης, ενώ χώρες όπως η Πορτογαλία και η Ισπανία προσπαθούν εκ νέου να αντιμετωπίσουν τον φαύλο κύκλο υψηλών ελλειμμάτων αυτό το

πλαίσιο, το **προσφυγικό ζήτημα** ήρθε να εμβαθύνει τις διαφορές μέσα στην ΕΕ. Η έλλειψη συνεργασίας και η μη εφαρμογή των συμφωνηθέντων από όλα τα κράτη-μέλη, ο τρόπος με τον οποίο η ΕΕ χειρίστηκε και χειρίζεται το ζήτημα, η προβληματική συμφωνία με την Τουρκία, όλα αυτά μαζί αποτέλεσαν καίριο πλήγμα στην έννοια την ευρωπαϊκής αλληλεγγύης και απογοήτευσαν τους πολίτες, σημαντικό τμήμα των οποίων καταφεύγει στην υποστήριξη ακροδεξιών κομμάτων.

Η μάχη σώμα με σώμα στις προεδρικές εκλογές στην Αυστρία δεν είναι μοναδικό φαινόμενο, αλλά αποτελεί ένα ακόμη κομμάτι στο πάζλ των αρνητικών συναισθημάτων απέναντι στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα.

Η ΕΕ δεν είναι πλέον ελκυστική όπως ήταν κάποτε. Ένα νέο, πειστικό αφήγημα είναι σήμερα περισσότερο απαραίτητο από ποταπού περισσότερο δε για τις νεότερες γενιές που είναι αντιμέτωπες με τεράστια προβλήματα, όπως η ανεργία και η πολύ περιορισμένη αντιστοίχιση προσόντων και σπουδών με ανάλογες θέσεις εργασίας. Αυτή η οικονομική αβεβαιότητα σε συνδυασμό με την άνοδο της ακροδεξιάς δημιουργούν έναν εκρηκτικό συνδυασμό που μπορεί να οδηγήσει σε βαθιά πολιτική αστάθεια. Ευρωπαίοι ηγέτες, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και όλες οι δημοκρατικές δυνάμεις πρέπει να συνεργαστούν αποτελεσματικά ενάντια στην πτώση των ιδρυτικών αξιών της Ένωσης και της Δημοκρατίας. Μια ευρεία συμμαχία δεν θα προέλθει μέσα από περισσότερη λιτότητα, μέσα από πολιτικές και ρητορική μίσους, αλλά μέσα από συγκεκριμένες πολιτικές ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής.

Τρεις είναι οι προτεραιότητες πάνω στις οποίες πρέπει να επικεντρωθεί η προσπάθεια:

- Η πρώτη αφορά στην αναθεώρηση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης ώστε να ανταποκρίνεται στην παρούσα συγκυρία, στην τωρινή οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα στην ΕΕ.
- Η δεύτερη αφορά στην προετοιμασία ενός συγκεκριμένου οικονομικού προγράμματος που θα κινητοποιήσει ιδιώτες επενδυτές και θα ενισχύσει τις περιφέρειες της ΕΕ που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες.
- Η τρίτη αφορά την ενδυνάμωση του δημοκρατικού ελέγχου των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΕ και την ανάπτυξη ενός διαρκούς διαλόγου μεταξύ των πολιτικών κομμάτων και κοινωνικών δικτύων προτεραιότητες αυτές απαιτούν **ισχυρή πολιτική βούληση** σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ως του μοναδικού εκλεγμένου οργάνου στην ΕΕ, αλλά και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ως μηχανισμού χάραξης κεντρικής ευρωπαϊκής πολιτικής, είναι καθοριστικός στο σημείο αυτό. Ευρείες συμμαχίες σε πολιτικό επίπεδο είναι απαραίτητες, όπως επίσης απαραίτητη είναι η οργανωμένη προσπάθεια για να καταστεί η Ευρώπη χώρος και περιβάλλον ίσων ευκαιριών, δημοκρατίας και ευημερίας.

Σελίδα εκ προθέσεως κενή

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αθανασόπουλος ΚΕ, Βλάσσης Ι., Δεληθέου Β., ‘Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης’ τ. Α’, Εκδόσεις Δημητρόπουλος, Αθήνα, 2003

Βοσκόπουλος Γ., ‘Ευρωπαϊκή Ένωση: Θεσμοί, Πολιτικές, Προκλήσεις, Προβληματισμοί’, Εκδόσεις ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ, Θεσσαλονίκη 2000.

Καζάκος, Π., (επιμ.) ‘1992 – Η Εξέλιξη της Εσωτερικής Αγοράς στην Ευρώπη και η Ελλάδα’, Έκδοση ΙΟΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ, Αθήνα 1989

Τσούκαλης Λ., ‘Η νέα ευρωπαϊκή Οικονομία. Στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα’, Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 1998.

Τσούκαλης Λ., ‘Ποια Ευρώπη?’, Εκδόσεις ΠΟΤΑΜΟΣ, Αθήνα 2004.

De Grauwe, P. ‘Τα Οικονομικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης’, Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 2008

Διαδικτυακοί τόποι

Europa eu.com

Euronews .gr

Σελίδα εκ προθέσεως κενή

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Χρονολογικό Ιστορικό Δημιουργίας Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1950→ Η Ευρώπη κατεστραμμένη από το 2^ο παγκόσμιο πόλεμο, οικονομική και κοινωνική πτώση. Ανάπτυξη φεδεραλιστικού κινήματος. Τα παραδοσιακά μοντέλα διεθνών οργανισμών δεν ανταποκρίνονται σε αυτό το αίτημα. Έχουμε την πρώτη φάση της Ευρωπαϊκής θεσμογέννησης με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής κοινότητας.

1952 → Ιδρύεται η πρώτη κοινότητα, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακος και Χάλυβος (ΕΚΑΧ) με συνθήκη που υπεγράφη στο Παρίσι. Υπάρχουν 6 κράτη- μέλη.

1955→ Ίδρυση Ευρωπαϊκή Ατομική Κοινότητα (ΕΑΚ) και Ευρωπαϊκή Πολιτική Κοινότητα (ΕΠΚ). Οι δύο αυτές κοινότητες δεν έχουν μεγάλη διάρκεια.

1955 → Δημιουργία ΕΟΚ και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ) (Euratom)

1957→ Συνθήκη Ρώμης / Ολοκλήρωση ίδρυσης της κοινότητας